26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7005 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1327 2 Février 1909 · 26me année N. 7005

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԻՆՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Բ.

Շարունակենք պտոյտնիս, եթէ կը հաճիք։

Ուրիշ նիստի մը մէջ, — չեմ գիտեր քանիերորդը, — ներքին գործոց նախարարը բացատրութիւններ տուաւ Պոլսոյ ապահովութեան մասին։ Վիճակագրական սրտապնդիչ տեղեկութիւններ պարզեց. ըսաւ թէ Պոլսոյ ապահովութիւնը աւելի հի՛մակ ապահով է քան որ չէր ասկէ վեց ամիս առաջ. մանաւանդ որ՝ Սահմանադրութեան հռչակման միջոցին սովորական ոճրագործներն ալ ազատ արձակուեցան և արտասահմանէն ամէն տեսակ մարդիկ թափեցան Պոլիս (ի մէջ այլոց Ահմէտ Րիզա պէյ), որով և բնականաբար աւելի դժուար պիտի ըլլար Պոլսոյ ապահովութիւնը ապահովել. հակառակ ասոր, մէկ ամսուան միջոցին հազիւ թէ վեց մարդկային արարածներ սպաննուած, հարիւր վիրաւորուած, և հազի՛ւ թէ երկու հարիւր ութը գողութիւններ պատահած են. և ի՜նչ անմեղ գողութիւններ. պանքաէն հովանոց մը, Մէհմէտ աղաին տունէն անպէտ սամաններ, անցորդի մը գրպանէն աղտոտ թաշկինակ մը (Թըրամուային կողոպուտը ան ատենը չէր պատահած) և ասոր նման ոչինչ բաներ (ծափեր)։ Պոլիս, ըստ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի, աշխարհիս ամէնէն ապահով մայրաքաղաքն է, ուր կրնաս գիշերը դուռդ բաց քնանալ։

Գալով Անատոլուի գաւառներուն մէջ տիրող սովին, ներքին գործերու նախարարը, այդ միեւնոյն նիստին, կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ, միշտ ջերմիկ ծափահարութիւններով ողջունուած. ըսաւ թէ՝ իրաւ է որ Թուրքիոյ ամէն կողմերէն սովի և սղութեան լուրեր կուգան, բայց պաշտօնական լուրերը (որ ամէնէն վաւերականներն են՛.) այնքան աղէտալի ցոյց չեն տար կացութիւնը, սովէ մեռած մարդ չկայ, սուտ է՛ կ'ըսէ Հիլմի փաշա։ Սովէ մա՞րդ մեռնի մի այս երկրին մէջ. եղա՞ծ բան է։

Այտընի երեսփոխանները իրենց նահանգին դժոխային կացութեանը դարմա՛ն մուրացին նախարարէն։ Նախարարը, որ ամէն բան վարդագոյն կը տեսնէ այս աշխարհիս մէջ, համոզիչ լոլոզիչ խօսքերով տեղերնին նստեցուց Այտընի երեսփոխանները, որոնք արցունքնին սրբելով՝ իրենք ալ սկսան մոլեգնօրէն ծափահարել ներքին գործերու նախարարը, որ յաղթանակով դուրս ելաւ՝ ցոյց տալով թէ ո՛ր աստիճան ստոյգ և վաւերական տեղեկութիւններ ունէր երկրին ներքին գործերու մասին։

Կարգը եկած էր ելմտական նախարար Զիա փաշային, որ յաջորդ նիստին մէջ բացատրութիւններ տուաւ սա վերին աստիճանի կարեւոր երեք հարցումներուն. 1.— Ինչո՞ւ չափազանց ամսականներ կը տրուին հանգստեան թոշակ ստացողներուն։— 2.— Ինչո՞ւ համար Էրզրումի ամրոցներուն շինութեանը համար տուրք կը հաւաքուի և այդ տուրքին վրայ ալ յաւելում կ'ըլլայ։ 3.— Ինչո՞ւ համար ելմտական ծրագիրը տակաւին Երեսփ. ժողովին չհաղորդուեցաւ։ Պէտք է ըսել, ի պատիւ երեսփոխաններուն, որ ոգի ի բռին և ոտն առ ոտն առեւծաբար մաքառեցան նախարարին հետ՝ այս խնդիրներուն գոհացուցիչ պատասխաններ առնելու համար։ Ժողովին մթնոլորտին մէջ այն օրը արեւադարձային ջերմութիւն տիրեց, և բարապանք փութացին մարել վառարանները։ Այսուհանդերձ նախարարը անխռով դիմադրեց իր կատաղի հարցապնդիչներուն և, էհ, իր միւս պաշտօնակիցներուն չափ թէեւ անանկ մոլեգնաբար ծափեր չխլեց, նորէն մասնակի յաջողութեամբ մը կրցաւ մեկնիլ ժողովասրահէն։ Այս նիստին մասնաւոր շահեկանութիւնը հոն կը կայանար որ՝ այն օրը հանգստեան չափազանց թոշակ ստացողները իրենց զայրոյթէն մռնչեցին և բռունցք ցոյց տուին մեր երկրին անաչառ ներկայացուցիչներուն, երբ միւս կողմէ, անդին, Էրզրումի համբաւաւոր բերդերը՝ իրենց հիմերէն դողացին՝ երբ կեանքերնուն դէմ էր որ կը դաւադրուէր այդ րոպէին։

Խռովայոյզ նիստի մը նիւթ մատակարարեց՝ բանտարկուած և արգելափակուած նախկին նախարարներուն խնդիրը։ Ինչե՜ր լեզու ելան այն օրը. Խորհրդարանին ոսկեդրուագ որմերն անգամ շարժեցան՝ բողոքի ձեւով։ Եւ այդ օրը, նմանապէս, տեղի ունեցաւ բան մը որուն նմանը ոչ միայն Օսմ. Խորհրդարանին այլեւ աշխարհիս ո և է մէկ խորհրդարանին մէջ թերեւս տեղի չէր ունեցած երբեք։ Նախկին համբաւաւոր յուղկահար և հարստահարիչ Բիրինճճիզատէ Արիֆ էֆ., որ հիմա արհեստը փոխելով երեսփոխան եղած է և որուն ձեռքին մէջ կը գտնուի, մասամբ, սահմանադրական Թուրքիոյ ճակատագիրը, ոտքի ելաւ և ամբաստանեց ներքին գործերու նախկին նախարար Մէմտուհ փաշան, թուեց անոր ոճրապարտ արարքները, անոր շահատակութիւնները, սա Բիրինճճիզատէ Արիֆ էֆ.ն, Տիգրանակերտի բարեբարոյ և ազնուազարմ և պարկե՛շտ երեսփոխանը։ Հարստահարիչը հարստահարիչին, ոճրագործը ոճրագործին, աւազակը աւազակին դէմ։ Ի՜նչ թատրօ, տէր իմ Աստուած։ Եւ Մուսթաֆան, Ջոհրապին Մուսթաֆան, — Շապին Գարահիսարի բարեպաշտ ներկայացուցիչը, — որ՝ գործնականին մէջ՝ քար կը հանէր Բիրինճճիզատէին, այդ օրը, իր այծի ցանցառ մօրուքը ձեռքը առած՝ ապշութեամբ դիտեց սակայն Արիֆն ու անոր չնական թուրէն։ Զմայլեցաւ անոր վրայ, մանաւանդ անոր համար որ ինքը, թէեւ նախկին նոյնքան քաջակորով մսագործ և կոտորածներու աննկուն կազմակերպիչ, ափսո՛ս, որ զուրկ էր այն յանդուգն ու լրբենի համարձակութենէն, որով Բիրինճճիզատէ՝ Մէմտուհին դէմ կ'ելլար Օսմ. Խորհրդարանին հանդիսաւորութեանը մէջ։ Բայց սա Րիզա Թէվֆիք պէյը ի՛նչ պաղ ջուր մը լեցուց գործին տաքութեանը մէջ՝ երբոր ելաւ յայտարարեց — պատասխանելով Ջոհրապ էֆ.ի — թէ՝ ասկէ առաջ ազատութիւն պահանջող Հայերը կեղեքողներէն շատերը կը տեսնենք որ դեռ կուսակալութեան պաշտօններ կը վարեն, և... (ասիկա ըսողն ալ մենք ենք) երեսփոխանութեան աթոռներուն վրայ կը բազմին։ Ուրեմն, կը շարունակէ Րիզա Թէվֆիք պէյ, այսօր մեր ձեռքը գտնուած օրէնքը արգելք մը չէ եղած անոնց (նախկին հարստահարիչներուն)՝ կուսակալութեան պաշտօններ վարելուն։ Ճշմարտութեան սփոփարար ձայնը շատ քիչ անգամ կը բարձրանայ մեր Խորհրդարանին մէջ, և դժբախտաբար Րիզա Թէվֆիքները շատ սակաւաթիւ են հոն։

Եր. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

ՉՈՐՍ ՎԿԱՅԱՐԱՆՆԵՐ

Նէ որ անցաւ անառագաստ,
Ներա տապանն ես գըրեցի,
Այսպէս ըսի. «Կը հանգչիմ աստ,
Օր մը միայն կեանք վայլեցի»։

Նէ որ անցաւ նոր պսակուած.
Այդ տապանն ալ ես գըրեցի,
Ըսել տուի. «Օր մ'եմ ապրած,
Որ խուլ բողոք մ'էր կանացի։»

Երկուքն ալ թուխ, թարմ բամբիչներ,
Երկուքն ալ կէս մը յոռետես,
Զոր ձայն մը սո՛ւր, մահահրաւէր,
Ըրաւ իրենց մօրմէն անտես։

⁂

Ան որ անցաւ հառաչելով,
Իր սէրին՝ վատ, հացերին՝ զիրկ..
Գըրել տուի իր խեղճ բերնով.
«Անգո՛ւթ, վե՛րը կը տեսնուինք»։

Ասոնց քով կայ բեհլիվան մ'ալ
Որուն անունն լոկ գըրեցի,
Եւ կրնային շատեր ճանչնալ
Իր իսկութի՛ւնը լեռնցի։

Երբ այց կուտամ ամէն տարի,
Ծանրութիւնը կը զգամ վըրաս
Տապաններուն զոր գըրեցի,
Ուր թաղած եմ չո՛րս Ապենիազ։

ԼԵՒՈՆ ԼՍԱՃԱՆԵԱՆ

ՆՈՐ ԱԶԳԱՊԵՏԸ

Մեր համազգի բողոքականները կենդանութեան նշաններ ցոյց կուտան։ Կարծեմ քառորդ դարէն աւելի է որ միեւնոյն ազգապետին անունը լսուած է հրապարակի վրայ։ Եթէ քննադատելի ալ չէ՛ր իր ազգապետութիւնը, սահմանադրութեան հետ նոր ազգապետի մը գոյութիւնը կարեւոր էր։

Եւ որովհետեւ ալ ոչ եւս է հինը, կ'արժէ քանի մը տող գրել։ Յակոբ էֆ. Պօյաճեան, իբրեւ ազգապետ մեր համազգի բողոքականներուն, քննադատուեցաւ շատ, թէ ինքնակամ, անկախ գործեց. վարչութեան շրջանակը կազմեցին այնպիսի մարդիկ որոնք հեռուէն կամ մօտէն, կապակցութիւններ, գործի առնչութիւններ ունէին։ Անոր հետ ազգապետարանն ալ իր անձնական գործատեղին էր. այսպէս գործեց իր տեղին մէջ, իր մարդոցը մէջ, այնպիսի ուղղութեամբ մը, այնպիսի ազդեցութեամբ մը ուր չէր կրնար հասնիլ ո և իցէ դիտողութիւն, ո և իցէ կարծիք. իր մարդիկը հարկ չտեսան այդ մասին, ուրիշներն ալ որոնք կոչուած էին գործակցելու, աւելորդ սեպեցին դիտողութիւն ընելու, և կամ արիութիւն չունեցան։ Այդ դրութեան մէջ քալեցին, կ'ըսեն, ազգապետարանին գործերը ու քալեց ինքը ազգապետը։

Դիտողութեան արժանի կէտ մըն ալ, ուրիշ տեսակէտով, սա է որ Պօյաճեան էֆէնտի, իր պաշտօնի բոլոր տեւողութեանը մէջ, միշտ լաւ յարաբերութիւն մշակեց Պատրիարքարանի հետ։ Այդ պէտք է յիշել ի պատիւ իրեն։ Եւ միեւնոյն ատեն, կրնանք ըսել թէ իր օրովը, կրօնական մոլեռանդութիւնը զգալի կերպով տեղի տուաւ անխտրական ըմբռնումներու և բողոքական երիտասարդներ, ազնիւ ոգիով, յեղափոխութեան միեւնոյն հիւանդութենէն վարակուած, իրենց զգացումները, իրենց սիրտը տուին կրօնականէ աւելի բարձրագոյն սփիւռներու։ Չեմ ըսեր թէ ազգապետը ինքնին դրդիչ մըն էր այդ մասին, այլ, որքան որ տեսնուեցաւ, եղած շարժումներէն դժգոհ մը չերեւցաւ ինքը։ Ու ատ է որ հին կառավարութիւնը, երբեմն Բողոքականին և Լուսաւորչականին մէջ խտիր դրած ատեն, յանկարծ փոխեց իր հայեացքը և սկսաւ կրօնական անուններու տակ հատուածեալ Հայերը միեւնոյն աչքով դիտել և միեւնոյն աղէտքներուն տակ միացնել. — ծառայութիւն մը որ եթէ գիտակցօրէն ըներ, տեսակ մը երախտագիտութիւն պիտի խլէր այսօր մեզմէ։ Նոյն բանը եղաւ Կաթոլիկ Հայերու համար։ Ես առանձին հրճուանքով կը սիրէի այդ բռնական միացումը. Հայ անունին տիրացումը, բռնապետական վարչութեան, իր ոստիկաններուն, իր լրտեսներուն, իր ժուռնալներուն ձեռքովը։

Հիմա որ Պօյաճեան էֆէնտի իր քըղանցքները կը ժողվէ ազգապետութենէն, ու պէտք է որ ալ ժողվէ, մեր համազգի բողոքականները անոր յաջորդ կ'ընտրեն գիտութեան անհատ մը. այնպիսի նորութիւն որ կ'արժէ ուշադրութեան առնել։

Տօքթ. Նագգաշեան, նորընտիրը, բժիշկ է. գլխաւորաբար, իբրեւ մասնագիտութիւն, մշակած է ակնաբուժութեան ճիւղը և միեւնոյն ատեն օբէրաթէօր է։

Այդ բառը բացատրելու համար, ունիմ ըսելիքներս։ Երկու տարի առաջ, Գաղատիայէն Գասթամունի հրաւիրուեցաւ հեռագիրներով, թախանձագին նամակներով։ Իր հասնելէն առաջ, նահանգին այլեւայլ կողմերէն կեդրոնը թափած էին արդէն կաղեր, կոյրեր, գոսացեալներ։ Անհնար էր կարծել թէ այդ եղեւիններու և հրաշալի անտառներու երկիրը իր ծոցին մէջ կը կրէր մարդկային այդպիսի ու այդքան թշուառութիւններ, որ նայելն անգամ զարհուրանք էր։ Կիներ, աղջիկներ, նոյնպէս ենթակայ մարմինեզէն անտանելի աղէտքներու։

Հասաւ Տօքթ. Նագգաշեան. բժշկական վկայականը արձանագրուեցաւ Թաղապետութեան մէջ։ Ու սկսաւ գործել իր դանակովը։ Դուք գիտա՞ծ էք թէ ինչպէս լաւ պարտիզպան մը, իր կտրիչը ձեռքը, կը հարթէ ծառերը, տունկերը կտրատելով, թափելով այն մասերը որոնք մինչեւ մարմինին վրայ կը սնանին իբրեւ մակաբոյծ և կը սպառեն անոր արմատական սնունդը։ Բժիշկը ճիշդ այդ արուեստը ի գործ կը դնէր տառապագին մարմիններու վրայ՝ իր դանակի սուր սայրին տալով պալարներ, փտութիւններ, վէրքեր, որոնք թերեւս տակաւին այսօր ալ անանուն են բժշկութեան մէջ։

Տգէտ խուժանը որ մինչեւ այդ րոպէն, կսկծալի համակերպութեամբ մը, նախախնամող տեսչութեան մը վերագրած էր այդ զարհուրելի թշուառութիւնները, խորապէս ցնցուեցաւ իր կրօնային համոզումներուն մէջ, և գիտութեան ու արուեստի տեղ, նախախնամական շնորհք մը տեսնել ուզեց բժիշկին մատներուն վրայ որոնք դանակին սայրը կը վարէին։

Ու ի՜նչ տեսարան. կոյրերը լոյս առին, կաղերը քալեցին, մեռած մարմիններ, փտութեան մէջ զազրաթորմի, նորոգուեցան, ու դժոխային թշուառութիւններ կը սրբուէին, կը ջնջուէին դանակով մը։

Այդքան շահեկան դէմք մը, մարդկային թշուառութեանց մէջ արձանացած ահարոնեան պատկերի մը պէս, հարկաւորաբար անտարբեր չէր թողուր զիս. բժշկին հանգստի ժամերուն կը սպրդէի իր սրահէն ներս, և ժամերով կը լսէի զինքը իր կատարած դերերուն մէջ։

1895էն իջած է իր բժշկական ասպարէզին մէջ. մինչեւ Գասթամունի՝ հազարաւոր գործողութիւններ կատարած է Փոքր-Ասիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ, և կեանքը սփռած օրհնեալ դանակի մը և սքանչելագործ մատներու շնորհիւ. — դանակով ահաւոր մենամարտ մը մահուան անողորմ մանգաղին դէմ որով յունական դիցաբանութիւնը կը զինէ այդ յաւիտենական կմախային ծերուկը։

Երախտագիտութեան անհուն և բազմաձեւ ցոյցերու մէջ, որոնց մէջ անցած է բժիշկ Նագգաշեան, հանդիպած է նաեւ մարդկային այնպիսի ապաշնորհութեանց որոնք սարսափով կը համակեն ամէն հոգի։ Օսման անուն մէկը, ժամանակին և իր յանձնապաստանութենէն օգտուիլ ուզելով, Զօք Մարզուան կ'երթայ զոհեր գտնելու։ Գնդակ մը կուգայ կորիճի մը ձեռքէն և անցք մը կը բանայ անոր մէկ թեւին վրայ, երկրորդ մը կը հասնի անոր ուսէն և ծակ մը կը բանայ մէկ սրունքին վրայ։ Օսման, գլուխը կոր, կը բերուի Ատանա, դարմանուելու այդ քաղաքի կառավարական հիւանդանոցին մէջ։

Վէրքերը պէտք եղածին պէս չե՛ն դարմանուիր, և Օսմանի ոտքն ու սրունքը կը դատապարտուին սղոցուելու։ Նագգաշեան վրայ կը հասնի. տրուած բժշկական վճիռը կը ջնջէ, և չորս ամիս կը խնամէ իր անձնական դարմանոցը բերել տալով։ Օրին մէկը, իր իսկ դաստակէն մորթ հանելով, կը դնէ Օսմանի թեւին(*) վրայ։

Օսմանը կ'առողջանայ. ո՛չ թեւին վրայ բան մը կը մնայ և ոչ սրունքին վրայ։

Քանի մը օր հազիւ անցած, բժիշկը կը կոչուի հարցաքննիչ դատաւորէն։ Օսմանը ամբաստանագիր մը մատուցած է և որով կը յայտարարէ թէ կեավուր Տօքթէօրը ուզած է զինքը թունաւորել որովհետեւ հայերու դէմ կռիւի ելած է եղեր։ Բարեբախտաբար հարցաքննիչը լաւ ըմբռնած է որ դրդում կայ գործին մէջ և ամբաստանութիւնը շինուած է պարզաբար բժիշկէն դրամ կորզելու համար։

Գործը կ'անցնի անհետեւանք. և Օսմանը, դարձի եկած, կը դիմէ բժիշկին. դրդումն և դրամի տեսակէտը կը յայտարարէ և անոր ոտքը իյնալով, ներում կը խնդրէ։

Ցանուած ծաղիկներու մէջ, ուրկէ կ'անցնի ու անցած է Նագգաշեան, արուեստակցութեան շարաթոյն նախանձը տեղ տեղ ցցուած է իր դէմը չպրշուք։ Նոյնը եղաւ Գասթէմունիի մէջ. պաշտօնական անունի ներքեւ։ Բայց հոն ալ, Թուրք բժիշկ մը (*), տարիներով Բարիզ և բարիզեան ընկերութեանց մէջ ապրած, կանգնեցաւ ապերախտութեանց դէմ, և ի հեճուկս քրիստոնեայ բժիշկներու, հիացումով կը խօսէր հայ բժիշկին արուեստի մասին և զայրոյթով կը դիտէր յաջողկոտ մախանքը իր օձապտոյտ գալարներովը։

Այս տողերը կը գրեմ հրճուանքով ի պատիւ այն արուեստին ու դանակին որոնք հրաշքի գործ կը կատարեն, և ի պատիւ այն ցեղին որուն կը պատկանի Նագգաշեան։

Թերեւս շատերու զարմանալի թուին գրածներս գրեթէ անծանօթ դէմքի մը համար։ Այո, բժիշկը այնքան համեստ է որ փառքով քալած ատենը, թառերով բան մը ընել տուած չէ հրապարակի վրայ։

Ազգապետութիւնն ալ իր փառքին վրայ ոչինչ կ'աւելցնէ. բայց կը կարծեմ որ, այդ պաշտօնը յանձն առնելէն ետքը, փառք մը պիտի աւելցնէ ազգապետութեան վրայ։ Իր միտքն ու լեզուն ալ հատու են իր դանակին պէս, և բնա՛ւ չեմ տարակուսիր որ բարոյական մակաբուծական փտութիւնները կուտայ իր դանակին բերնին և կը թափէ վար։

Իր առաջին գործը կ'ըլլայ անշուշտ ընդհանուր ժողով գումարել տրուած օրինական սահմանին մէջ, առաջարկել որ ընտրուի Մանախումբ մը և խմբագրէ վարչական օրէնք մը։ Եւ որպէս զի այդ օրէնքը իր բարոյական ազդեցութիւնը կարենայ հասցնել Թուրքիոյ բոլոր Բողոքականներուն մէջ, հարկ է այդպիսի տրամադրութիւններ ներմուծել։ Իսկ եթէ, ինչպէս կը լսուի, նախամեծար կը համարուի որ նախկին վարչութիւնը, որ ալ գոյութեան իրաւունք չունի, ուզէ ինքը, առժամանակ մը, կառչուիլ գործին մէջ և օրէնսդրական դեր ունենալ, բոլորովին անտեղի է. և ատ՝ կրկնակ տեսութեամբ, նախ որ հինը, իր հնութիւնովը, երթալու է անդարձ և առանց դանդաղանքի, երկրորդ որ վարչութիւնը օրէնսդրական իրաւունք չպէտք է ունենայ։

Գալով Մայր Ազգութեան հետ առնչութեանց մասին, ես բնաւ կասկած չունիմ որ բժիշկ Ազգապետի օրով ա՛լ աւելի սիրալիր կ'ըլլան յարաբերութիւնները։ Բժիշկը այն հայ անհատն է որ գիտէ թէ ցեղային իրաւունքները չեն սահմանափակուիր կրօնական այս կամ այն ըմբռնումներուն տակ, հաւատք ունիմ կարծելու թէ ազգային հարց մը միշտ աւելի լայն տեղ կ'ունենայ բժիշկ Ազգապետին սրտին վրայ։ Իր առաջին ամուսնութիւնը կնքուած է միսիոնարուհիի մը հետ որուն սրտին ամէնէն մօտիկ գործը եղած է մտնել Հայաստանի խորերը և գործակցիլ հայ յեղափոխութեան։ Ափսոս որ կանխահաս հիւանդութիւն մը անկանգնելի զարկած է այդ համակրելի էութիւնը՝ իր կեանքին իբրեւ շարունակութիւն թողլով փոքրիկ մը, Այտա, նշաձեւ աչքերով, դեղձան մազերով որոնք կը յիշեցնեն իր ամերիկուհի մայրիկը։ Ես առանձին խանդաղատանքով կը տեսնէի Այտան ու երբ, Գասթէմունիէ մեկնելէ ետքը, թղթի կտորիկներ կը հասցնէի բժիշկին, գորովանքով կը գրէի Այտայի անունը։ Այն ատենը գաղտնիք մըն էր ատ. ո՞վ կրնար գիտնալ թէ բժիշկը կնութեան առած էր այդ ամերիկուհին, որովհետեւ գերագոյն միսիոնարութեան մը ձգտումը ունէր. ու ինծի անուշ էր փոքրիկ Այտային անունը գտնել թղթի կտորիկներուս մէջ իր մօրը յիշատակին համար։

Արդ, կը ծափահարեմ նոր ազգապետին վրայ, սքանչելագործ մատները վիրաբուժական դանակի մը վրայ, կը ծափահարեմ իր համեստութիւնը և անոնց վրայ՝ հրճուանքով կը ծափահարեմ ազնիւ Հայը։

ՀՐԱՆԴ

(*) Այսօր իսկ կարելի է տեսնել բժիշկին թեւին վրայ կտրուած մորթին տեղերը։

(*) Տօքթ. Ալի Սայիպ պէյ, այն ատենը աքսորական Գասթէմունիի մէջ, և հիմա «Հուգուգը Ումումիյէ»ի յառաջդիմասէր տնօրէնը։

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(113)

Դ.

ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Ոչ, ընդհակառակն, — պատասխանեց հայրը ժպտալով, — նա որքան դիւրագրգիռ է, որքան յամառ է, այնքան և խելացի է։ Նրան կարելի է մոմի նման դէպի ամեն կողմ շուռ տալ։ Դա Շապուհ Արքայից Արքայի սիրառատ ամենաընտիր նժոյգներից է, որ ընծայ էր ստացել Համաւերանի իշխանից։ Երբ վերջին անգամ ներկայացայ Արքայից Արքային իմ խոնարհ հրաժեշտը տալու, նա պարգեւեց ինձ այդ նժոյգը, ասելով. «Գնա՛, Մամիկոնեան սէ՛ր, պայծառ Արամազդի օգնութեանն եմ յանձնում քեզ, գնա՛, և այդ նժոյգով կատարիր քո արշաւանքը Հայաստանում, նա անպատճառ բարեբեր ու բարեյաջող ազդեցութիւն կունենայ քո ձեռնարկութիւնների վրայ»։

Վերջին խօսքերի միջոցին՝ հայրը ձեռքը մեկնեց դէպի Սամուէլի նժոյգի ճակատը, հարցնելով.

—Դու դեռ չե՞ս նկատել այդ սպիտակ աստղը նրա ճակատին։—Նա ցոյց տուեց բոլորակ խալը, որ ճերմակ աստղի նման բնութիւնը նկարել էր նժոյգի ճակատի մէջ տեղում։

—Առաջին անգամն եմ տեսնում, — ասաց Սամուէլը։

—Դա յաջողութեան նշան է, — կրկնեց հայրը։

—Չը գիտեմ՝ որքան այդ աստղը կառաջնորդէ ինձ դէպի յաջողութիւն... — ասաց Սամուէլը երկդիմի ժպիտով։— Բայց, կարծեմ, մենք ճահիճների մօտով ենք գնում։ Այդ կողմերում թաղթաղուկ տեղեր շատ կան։ Կարող է պատահել, որ Շապուհ արքայի ընծայած նժոյգի աստղը իւր նշանակութիւնը կորցնէ Արաքսի թաղթաղուկների մէջ...

—Կարող է պատահել, — ասաց հայրը, թագցնելով իւր տհաճութիւնը, որ պատճառեց նրան որդու կծու և հեգնական ակնարկութիւնը։—Բայց մենք թաղթաղուկներից անցանք արդէն։

Հօր և որդու խօսակցութեան միջոցին մօտեցաւ պատանի Արտաւազդը։

—Ես թաղթաղուկներից չեմ վախենում, — ասաց նա ուրախ դէմքով։— Իմ ձին, թէև յաջողութեան աստղ չունի, բայց անդունդների վրայից անգամ կարող է թռչել։ Սամուէլը ի զուր նազ է անում։ Նա գիտէ միշտ այսպէս թանգ ծախել իւր շնորքը։ Տեսէ՛ք, ես ինչպէս եմ խաղացնում իմ ձիուն։

Առանց սպասելու, որ խնդրեն նրան, պատանին, իւր ձիու սանձը սաստիկ քաշելով, սկսեց մտրակել և զայրացնել նրան, որ աւելի գրգռէ։ Ձին տաքացաւ, բորբոքուեցաւ սկսեց սաստիկ ոստիւններ գործել։ Նրա ահագին թռիչքները նայողի վրայ սարսափ էին ազդում։ Ամեն վայրկեան կարելի էր սպասել, որ զայրացած նժոյգը իւր յանդուգն հեծեալին դէպի ցած կը նետէ։ Բայց պատանին նրա հետ ամուր կերպով ձուլուած էր, կարծես, նրա անդամներից մէկը լինէր։ Նա այնքան ազատ և համարձակ էր պահում իրան, որ անկարելի էր երեւակայել այն աստիճան ինքնավստահութիւն։

Երբ ձին բոլորովին բորբոքուեցաւ, պատանին սկսեց զանազան ճարպիկ շրջաններ գծել տափարակի վրայ։ Ձին իւր բոլոր թափով պտտւում էր, իսկ ինքը, մի և նոյն ժամանակ, զարմանալի արագութեամբ անցնում էր նրա պարանոցով և կրկին նստում թամբի վրայ։ Այդ միջոցին նա մի արագաշարժ ճախարակ էր, որ հոլովւում էր իւր առանցքի շուրջը։ Նրան հետեւեցին մի քանի պարսիկ պատանիներ, որոնց ճարպկութիւններն ևս ոչ սակաւ հետաքրքիր էին։ Բայց ամենքը նսեմացան պատանի Արտաւազդի գործողութիւնների առջեւ, մանաւանդ երբ սկսեց նա իւր անհնարին նիզակախաղը կատարել։ Ձիու սրարշաւ փախուստի միջոցին՝ նետում էր նիզակը, և ամեն անգամ նիզակը չեչտակի կերպով ցցուած էր մնում նշանակած կէտի վրայ, առանց իւր նպատակից վրիպելու։ Նա իսկոյն կայծակի նման հասնում էր, խլում էր նիզակը և կրկին նետում էր։ Իսկ երբ պատահում էր, որ նիզակը իւր ծայրի վրայ ցցուած չէր մնում, այլ վայր էր ընկնում, այդ դէպքում, նա առանց մի րոպէ կորցնելու, շուտով վրայ էր հասնում և, առանց ոտները ասպանդակներից հանելու, թամբի միջից թեքւում էր, և բարձրացնում էր ընկած նիզակը։

Երբեմն հետամուտ էր լինում իւր հետ մրցող պարսիկ պատանիներին, որոնք այնպէս էին ձեւացնում, իբր թէ խուսափում են նրանից։ Այդ միջոցին մանկահասակ հերոսը, կարծես թէ, աճում էր, մեծանում էր նայողի աչքում, և ահարկու կերպարանք էր ստանում։ Արծուի արագութեամբ վրայ էր հասնում, և նրա ախոյեաններին խիստ սակաւ անգամ էր յաջողվում՝ իրանց վահաններով յետ նահանջել նրա նիզակի զարկը, թէև մնասելու նպատակով չէր հարուածում։ Իսկ երբ ինքն էր փախուստ տալիս, ախոյեանները նրա ձիու բարձրացրած փոշուն անգամ չէին հասնում։

Մի քանի այլ զինամարզութիւններ ևս կատարուեցան, մինչեւ ամեն կողմից լսուեցան հաւանութեան բազմաձայն աղաղակներ. «Շա՛տ ապրի Արտաւազդը, շա՛տ ապրի Արտաւազդը»... Պատանին քրտնած, կարմրած, մօտեցաւ խմբին։ Նրա վառվռուն աչքերը՝ ուժերի սաստիկ լարուելուց՝ փայլում էին մանկական ոգեւորութեան բոլոր կեանքով։

—Դու քո զարմանալի ճարպկութիւններով նսեմացրիր մեր պատանիներին, Արտաւազդ, — նկատեց պարսից Կարէն զօրապետը։— Ասպարէզի փառքը քեզ է պատկանում։

Արտաւազդը, որ երբեմն ցուցամոլի անմեղ պարծենկոտութիւնն ունէր, այս անգամ ինքն ևս հասկանալով իւր գերազանցութիւնը, համեստութեամբ պատասխանեց.

—Ո՛չ, տէր զօրապետ, ձեր պատանիները, երեւի, խնայեցին ինձ, որովհետեւ ես մի նոր հիւր էի նրանց խմբի մէջ։

—Ընդհակառակն, նրանք խիստ անխնայ կերպով էին մաքառում քեզ հետ, բայց դու հրաշալի քաջութեամբ պաշտպանվում էիր։—Այժմեանից քո ճակատի վրայ փայլում է ապագայ հերոսի աստղը։

—Ինչպէս Սամուէլի նժոյգի ճակատի վրայ, — ծիծաղելով աւելացրեց զուարճախօս պատանին։

—Կատակը մի կողմ, — նկատեց Մերուժանը մի առանձին նախազգուշութեամբ։ Դու մի բան կը դառնաս, և անպատճառ՝ լաւ բան։

Բաւական ժամանակ պատանին խօսակցութեան առարկայ էր դարձել, մինչեւ հասան Արաքսի ափերին։ Այդ կողմերում Արաքսի ափերը ծածկուած էին փափուկ, կարմրագոյն աւազով։ Նոյն պարարտ փափկութեան վրայ աճել էին զանազան թուփեր և թաւախիտ մացառներ, որ կանանչ ժապաւէնի նման զարդարում էին նրա գեղեցիկ եզերքը։ Ջուրը նոյնպէս կարմիր գոյն էր ստացել։ Գետը, անցնելով կարմրագոյն լեռների միջոցով, և իւր ընթացքում քերելով նրանց կուրծքը, ստացել էր և նրանց գոյնը։

Այդ կողմերում Արաքսի խաղաղ և լուռ ընթացքը այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես թէ, ջուրը կանգնած լինէր։ Գետի մէջտեղում, գեղեցիկ օասիսի նման, երեւում էր «Իշխանաց կղզին», որի վրայ պէտք է կատարուէր այնօրուայ որսորդութիւնը։

Կղզին գետի ձախ կողմից աւելի մօտ էր ցամաքին, որից բաժանուած էր բաւական անձուկ նեղուցով։ Որսորդութեան ժամանակ գնում էին նեղուցի վրայ տախտակեայ շարժական կամուրջ և անցնում էին, իսկ միւս ժամանակներում վեր էին առնում կամուրջը։ Այնօր դրած էր։ Նրա մի ծայրը՝ ցամաքի կողմից՝ յենուած էր ամուր ապառաժի վրայ, միւս ծայրը՝ կղզու կողմից՝ դրած էր արհեստական թումբի վրայ։ Կամուրջի տակից սրնթաց կերպով վազում էր ջուրը, որ բաւական խորութիւն ունէր։ Կամուրջը այնքան նեղ էր և երկար, որ ամեն անգամ մի ձիաւոր միայն կարող էր անցնել։ Այդ էր պատճառը, որ բաւական ժամանակ տեւեց, մինչեւ ամենքը անցան։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Հունգարիոյ նախարարապետ Տօքթ. Վէքէրլէ, պատասխանելով համասրպ շարժումը առաջ բերողներու դատապարտելի նկատմամբ եղած հարցապնդումի մը, մանրամասնօրէն խօսեցաւ հարաւային սլաւական շարժումին վրայ, որ տեղի կ'ունենայ Պոսնայի, Հերսէկի ու Խրուաթիոյ մէջ։ Նախարարապետը ըսաւ.— «Ինչպէս յայտնի է, հարկադրուեցանք երկու նահանգներուն կցումը կատարել, վասն զի երբ Պոսնայի մէջ սահմանադրական դրութիւն մը հաստատել կ'ուզէինք, հարկ էր նախապէս վերջնական իրողութիւն մը առաջ բերել։ Համասրպ շարժումը, որ երկար ատենէ ի վեր կը տարածուի այդ կողմերը, փութացուց կցումը։ Այնքան վրդովիչ նշաններու առջեւ գտնուեցանք որ հարկադրուեցանք խիստ արագութեամբ գործելու եւ շուտով հռչակելու կցումը։ Համասրպ գործիչները գիւղացի ժողովուրդներուն մէջ սա գաղափարը տարածեցին թէ նոյն նահանգները իրաւամբ Սերպիոյ կը վերաբերին եւ թէ մօտերս Սերպիոյ պիտի կցուին։ Վարժարաններուն մէջ յայտարարուեցաւ որ Սերպիոյ թագաւորը օրինաւոր վեհապետն է այդ նահանգներուն։ Կը խնդրեմ ժողովէն որ այս նշանները անտես չառնէ։ Ընդհանուր դատախազը ստիպուեցաւ միջոցներ ձեռք առնել այդ շարժման պարագլուխներուն դէմ։ Բոլորովին յերիւրանք են այն լուրերը թէ բանտարկուած անձերը խոշտանգուած ըլլան»։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պելկրատէն չորեքշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրէ Թայմզի թղթակիցը.— Մասնաւոր պատուիրակութիւն մը Չէթինէ ուղեւորեցաւ՝ Սերպիոյ եւ Սեւ Լերան միջեւ համաձայնութեան ծրագիր մը պատրաստելու համար. Նաեւ Սեւ Լերան պահանջումները յամարցնելու անոնց զորս Սերպիա պիտի ընէ տէրութեանց ուղղելիք իր շրջաբերականին մէջ։ Վերջերս Պ. Թոմանովիչի կողմէ Սեւ Լերան Ազգային ժողովին մէջ եղած պահանջումները Սերպիոյ ըրածէն աւելի են եւ նկատողութեան կ'առնուի այն պարագան թէ այդ երկու Պետութեանց ծրագիրներուն միջեւ անհամաձայնութիւն մը կրնայ աննպաստ տպաւորութիւն մը առաջ բերել արտասահմանի մէջ։ Ֆրանսայի կողմէ Սերպիոյ տրուած խորհուրդը, խաղաղութեան օգտին համար իր պահանջումները չափաւորելու մասին, հոս անհագին զայրոյթ առաջ բերաւ, որով կարգ մը լրագիրներ խիստ պատասխաններ տուին։ Միւս կողմէ Թուրքիոյ եւ Աւստրիոյ համաձայնութեան յապաղումը նոր վստահութիւն մը կը ներշնչէ եւ յոյս կը յայտնուի որ բանակցութիւնները պիտի խզուին։ Զօրաբաժիններու հրամանատարները, որոնք խորհրդակցութեան համար Պելկրատ հրաւիրուած էին, իրենց տեղերը վերադարձան։ Թագաւորը մեկնելէ առաջ սեղան մը տուաւ անոնց։ Ս. Սավայի տօնը սուգի նշաններով տօնուեցաւ ամբողջ Պոսնայի ու Հերսէկի մէջ։

ՔՈՔԼԷՆԻ ՄԱՀԸ

Քոքլէն Երէց, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, չորեքշաբթի առտու մեռաւ՝ Բոնդ-օ-Տամի իր բնակարանին մէջ։ Եթէ կար դերասան մը որ կեանքը սիրեց, կեանքը ներկայացուց եւ կեանքը խաղաց, այն ալ Քոքլէնն էր։ Ուստի երբ մահուան լուրը տարածուեցաւ Բարիզի մէջ, նախապէս ոչ ոք ուզեց հաւատալ։ Գիտէին թէ եղբայրը՝ Քոքլէն Կրտսեր հիւանդ էր, բայց Երէցը քաջառողջ, ապագային համար յոյս կը ներշնչէր դեռ երկար ատեն, ծափահարութիւններու տակ, իր հրաշալի ձայնովը հնչեցնելու կեանքի շնորհը։ Սակայն անոր վախճանը իրողութիւն մըն էր։ Այլ եւս պիտի չտեսնուի այդ հրաշալի դերասանը որ բեմին վրայ երեւալուն պէս, շարժումը կը հաղորդէր ամէնուն՝ դերասաններուն, հանդիսատեսներուն, ամբողջ թատրոնին։ Կարծես թատերախումբը եւ հանրութիւնը կ'առաջնորդէր երեւակայական յարձակումի մը, մտացածին յարձակում մը զուարթութեան եւ միանգամայն գեղեցկութեան։ Քոքլէն մեռաւ։ Ֆրանսայի մէջ ուրախութիւն մը պակսեցաւ։ Վեց տարիէ ի վեր իր ամբողջ յոյսը դրած էր Էտմոն Ռոստանի Շանթըքլէրի վրայ, միշտ անով կը զբաղէր, կրկնելով զանազան հատուածները։ Այն միջոցին երբ չորրորդ արարուածը պիտի յանձնուէր, Քոքլէն մեռաւ ընչերակի խցումի հետեւանքով՝ Բոնդ-օ-Տամի իր հիմնած առանձնարանին մէջ։ Միշտ կը զբաղէր Շանթըքլէրի ուսումնասիրութեամբ, ճաշի ատեն եւ ինքնաշարժ կառքով պտտելու պահուն։ Իրիկունները միայն կը մոռնար՝ գնդամուղի սեղանին շուրջը։ Երեքշաբթի օրը Քոքլէն մէկ քանի բարեկամներու սեղան տուաւ. շատ զուարթ էր. աղանդերի ատեն Քոքլէն արտասանեց Շանթըքլէրի մէջ իր դերը։ Չորեքշաբթի առտու կանուխ ելաւ անկողնէն եւ երբ բաղնիք մը հագնելու վրայ էր, գետինը գլորեցաւ. հծծիւն մը արձակեց. մեռած էր։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Զայթունկ Արեւելքի կացութեան եւ Թուրքիոյ ու Աւստրիոյ համաձայնութեան մասին Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարին արտասանած ճառին վրայ խօսելով, կ'ըսէ.— «Խնդրոյն լուծումը ո՛րքան շուտով կատարուի, այնքան բարեբաստիկ պիտի ըլլայ, Արեւելքի մէջ կանոնաւոր վիճակ մը վերահաստատելու մասին։ Եթէ նոյն իսկ այդ երկու երկիրներուն միջեւ եղած վէճերուն վերջնական կարգադրութիւնը յապաղի, կարելի է վստահութիւն յայտնել թէ բնաւ աննպաստ տպաւորութիւն մը պիտի չգործէ Եւրոպայի ընդհանուր կացութեան վրայ, որքան ատեն որ անակնկալ դէպքեր տեղի չունենան։»

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Բոլինիչնի կուսակալի տեղակալ Պ. Պոնուռ, ջղային տագնապի մը մէջ, ռեւոլվէրով մը անձնասպան եղաւ։

— Ուաշինկթընի Երեսփ. ժողովը քուէարկեց բանակին ելմտացոյցը՝ 500,000 տոլարի վարկով մը, օդապարիկի փորձերու համար։

— Լոնտոնէն կը հեռագրեն.— Նաւային պատերազմի միջազգային իրաւանց համաժողովին պատուիրակները այնպէս կը կարծեն թէ նախապէս կարծուածէն շատ աւելի դժուար է համաձայնութեան մը յանգիլ նաւային պատերազմի վերաբերեալ տրամադրութեանց վրայ։ Հետեւաբար յուսալի չէ որ համաժողովին աշխատութիւնները յառաջիկայ շաբթու աւարտին։

— Շաբաթ իրիկուն նորէն երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան Մեսինայի մէջ, քանի մը պատեր փլան. ժողովուրդը խուճապի մատնուեցաւ։ Գիշերն ալ ցնցումներ զգացուեցան։

— Լիզպոնայէն առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Պեյայի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են, առանց վնասակար հետեւանք մը ունենալու։

— Թէճէն կը հեռագրեն Հավասի.— Մարոքի վեհապետը երբ ֆրանսական պատուիրակութեան պատկանող սպայի մը հետ կը տեսակցէր, բեռնակիր մը ներկայացաւ՝ ձեռքը դաշոյնով։ Զէնքը ձեռքէն առնուեցաւ։ Ֆրանսացի սպան ցոյց տալով ըսաւ թէ կ'ուզէր այդ քրիստոնեան սպաննել։ Բեռնակիրը գանակոծուեցաւ, մինչեւ որ մեռաւ։

— Բելկրատի մէջ ձերբակալուեցաւ նախորդ ոստիկանապետ եւ ոստիկանութեան գաղտնի պաշտօնեաներու պետ Պ. Լօրուքին։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

ԽԱ. ՆԻՍՏ 19 Յունուար 1909

Երեսփ. ժողովին երէկուան նիստը սկսաւ ժամ 7.50ին՝ ատենապետութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Դահլիճին յատկացուած տեղը կը գտնուէին Ներքին գործոց նախարարը, կրթական նախարար Ապտուրրահման պէյ, հանգստեան թոշակի սնտուկին վերատեսուչ Նուրի պէյ եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան օգնական Սուայհի պէյ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը վաւերացնելէ ետքը, ատենապետը յայտարարեց թէ շաբաթ օրուան նիստին վիճաբանութիւնները պիտի շարունակուին։ Երեսփոխան Օսման Ֆէվզի էֆ. առաջարկեց որ Ռումէլիի վիճակին տեղեակ երկու իսլամ եւ յոյն ու պուլկար երեսփոխաններէ յանձնաժողով մը կազմուելով, խնդիրը կարգադրեն ու Երեսփ. ժողովին ներկայացնեն. տրուելիք որոշումն ալ յոյն ու պուլկար երեսփոխանները հաղորդեն եւ ընդունիլ տան իրենց փոխանորդեալներուն։ Օսման Ֆէվզի էֆ. յարեց թէ պէտք է վիճաբանութիւնը աւարտել եւ զբաղիլ ելմտացոյցի խնդրով որ ամէնէն կարեւորն է։ Ատենապետը յայտարարեց թէ տակաւին քանի երկու հոգի արձանագրուած են խօսելու համար, որով վիճաբանութիւնները պիտի շարունակուին։ Ատենապետը խօսքը տուաւ Բալլօ էֆ.ին։

Բալլօ էֆ.— Անցեալ նիստին մէջ վիճաբանուեցաւ Ռումէլիի եկեղեցական ու դպրոցական եւ տեղական անդորրութեան խնդիրներով։ Նալի էֆ. այդ միջոցին յիշեց Այսթէֆանոսի դաշնագրութիւնը, սակայն մեր պաշտօնակիցներէն Րիզա Թէվֆիք պէյ անտեղի գտաւ այդ կէտը։ Ես ալ կրնամ համահելլէնութեան եւ ուրիշ խնդիրներու վրայ խօսիլ, սակայն աւելորդ կը գտնեմ եւ բուն իսկ խնդրոյն վրայ պիտի խօսիմ։ Այդ առթիւ եկեղեցական ու դպրոցական խնդիրներն ալ նկատողութեան պիտի առնեմ։ Յուլիս 11ին վերադարձուած Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն կրօնքներու ազատութիւնը նկատի առնուած է, սակայն կը խոստովանինք թէ օսմանցի Պուլկարներն չկրցան օգտուիլ այդ տրամադրութիւններէն. պատճառն ալ իրաց նախկին վիճակին պահպանման շարունակութիւնն է՝ այսինքն թէ եկեղեցիները մինչեւ 1319 օգոստոս եւ այն թուականէն ետքն ալ պիտի մնան իրենց պատկանած վարչութեանը տակ։ Այդ որոշումը տրամաբանական չէ եւ անհամապատասխան Սահմանադրութեան ու Շէրիին, վասն զի քրիստոնեայ ժողովուրդը կը զրկէ իր կրօնական եւ ուսուցման ազատութենէն։ Եթէ ըսուի որ իրաց նախկին վիճակին պահպանումը վարչական որոշում մըն է, ատոր կը պատասխանուի թէ այդ որոշումը աւելի եւս խանգարած է անդորրութիւնը եւ պատճառ եղած արիւնալի դէպքերու, որովհետեւ բռնութեամբ ու ապօրէն կերպով շարունակուող բաները չեն կրնար ապահովել անդորրութիւնը։ Այս պարագաները հաստատելու համար մէկ քանի օրինակներ առաջ բերեմ։ Էտիրնէի նահանգին Իսքէչէի, Ախի Չէլէպիի ու Կիւմիւլճինէի ժողովուրդքն հազարէ աւելի Պուլկարներ, որոնք գործաւորութեամբ կը զբաղին, կառավարութեան արտօնութեամբ տան մը մէջ կը կատարէին կրօնական արարողութիւնները, սակայն տասը տարի առաջ կառավարութեան հրամանով եւ Յունաց Պատրիարքարանին միջոցաւ այդ տունը փակուեցաւ։ Ժողովուրդն ալ հարկ դատուած էր Իսքէչէէն չորս-հինգ ժամ հեռուն գտնուող գիւղերը փոխադրել։ Բռնակալութեան ատեն ձայն չհանուեցաւ, վասն զի բողոքելու համար արդարասէր կառավարութիւն մը չկար։ Միայն թէ հիմա ատենք, Պուլկար ըլլալնուս համար, մինչ պաշտպան է, առանց եկեղեցի ու դպրոցի թողուլ. ո՛ր խիղճը կ'ընդունի այդ տեսակ բան մը, ո՛չ միայն Սահմանադրութեան, այլ Շէրիին ալ հակառակ է։ Եւրոպայի մէջ երբ հաւատաքննութիւն կար, Ֆաթիհ Սուլթան Մեհմէտ, որ իսլամ էր, գաւազանը իր ձեռքովը յանձնեց Պատրիարքին։ Ըսել է թէ կրօնական հաւատալիքներու հակառակը անհամապատասխան է Սահմանադրութեան, իսլամութեան եւ տրամաբանութեան։ Սակայն այս պարագան կ'երեւայ թէ կա՛մ չի հասկցուիր եւ կամ հասկցուելով հանդերձ կ'ուզուի մէկ կողմ թողուլ։ Դէրգէվիլիսէի գաւառին մէջ պուլկարաբնակ գիւղ մը, որ 280 տունէ կը բաղկանայ, սակայն 17ին պահանջեց Յունաց Պատրիարքարանէն անջատուելով Էկզարքարանին ենթարկուիլ. նաեւ պուլկար քահանայ մը ուզեցին, բայց գայմագամը արգիլեց։ Էկզարքարանի կուսակիցները հաւանեցան եկեղեցիներուն մէջ փոխնիփոխ արարողութիւն կատարել, բայց միւս կողմը չընդունեց։ Ներքին գործոց նախարարութեան հեռագրուելով պատասխան առնուեցաւ որ մինչեւ Երեսփ. ժողովին բացումը պէտք է իրաց վիճակը պահպանել։ Աւասիկ դարձեալ իրաց վիճակի այդ պահպանումը միակ պատճառ եղած է Սահմանադրութեան հրատարակուելէն ետքը տեղի ունեցած անպատշաճ ընթացքներու։ Այս օրինակներէն յայտնի կ'երեւայ թէ իրաց վիճակի պահպանումը ո՛րքան կողմնակցութեամբ կը գործադրուի եւ Պուլկարները ո՛րքան կը զրկուին ազատութենէ։ Ներքին գործոց նախարարը ապացոյցներ ուզեց եւ ես ալ պարզեցի։ Օսմանցի Պուլկարներուն ուզածն է՝ օրէնքին տրամադրութիւնները ամէնուն համար ալ կիրարկել առանց ցեղի ու կրօնի խտրութեան։ Կառավարութիւնը Սահմանադրութեան այդ յօդուածներուն կամ օրինական հանգամանքը չընդունիր եւ կամ ընդունելով հանդերձ չի գործադրեր։ Առաջին կէտին մէջ, կրնանք ըսել թէ այդ յօդուածները մինչեւ որ վաւերացուին, ամէն պարագայի մէջ օրէնք են. կառավարութիւնը պարտաւոր է գործադրել, եւ հակառակ պարագային պատասխանատու է. երկրորդ կէտին մէջ կառավարութիւնը այդ յօդուածները չգործադրելուն համար դարձեալ պատասխանատու է։ Հետեւաբար պէտք է վերջնել իրաց նախկին վիճակը պահպանելու այդ որոշումը։ Հաւասարութիւնը պէտք է անթերի կիրարկուի։ Պուլկարները Երեսփ. ժողովին մէջ չորս երեսփոխան ունենալով եթէ ձայներնին լսելի չըլլար, կառավարութիւնը պէտք է պաշտպանէ զանոնք։ Այսու հանդերձ մաքառումը հարկ է շարունակել, վասն զի մաքառում չեղած տեղը կեանք չըլլար, բայց գործածուելիք զէնքը օրէնքը եւ քուէթուղթը պիտի ըլլայ։ Բոլոր Օսմանցիներուն իրաւունքները եթէ պաշտպանուին, անոնք ալ ամբողջովին պիտի պահեն իրենց օսմ. բոլոր զգացումները։ Վերջապէս, կը պահանջեմ որ բոլոր տարրերը միեւնոյն եղանակով օգտուին Սահմանադրութենէն եւ հաւասարութիւնը կատարելապէս ապահովուի։

Պոսօ էֆ.— Օսման Ֆէվզի էֆ. կ'ուզէ որ վիճաբանութիւնները աւարտենք. կ'երեւայ թէ մեր պատուարժան պաշտօնակիցները կը նեղանան, մինչդեռ այդ մտածումը մեծ սխալ մըն է, վասն զի ուրախ ըլլալու ենք որ Մակեդոնիայի խնդիրը լուծելու համար հաւաքուած ենք եւ Մակեդոնիայէ ու Ռումէլիէ աւելի օսմանեան խնդիր մը նկատելու ենք, վասն զի այդ խնդիրը եթէ բարւոք կերպով կարգադրուի, օսմանեան միացեալ ազգը գեղեցիկ հիման մը վրայ կը հաստատուի. եթէ այդպէս չըլլայ, պէտք է գիտնանք թէ այդ միութիւնը խանգարող խնդիր մը կայ։ Յոյները ու Պուլկարները սկսան փոխադարձաբար իրարու դէմ խօսիլ։ Խնդիրը երկու երեւոյթ ունի. մէկը անցեալին կը վերաբերի եւ միւսն ալ ներկային։ Պէտք է քննենք թէ կառավարութիւնը ինչ կ'ընէ եւ ինչ չըներ։ Առաջին երեւոյթին վիճաբանութիւնը շատ կ'երկարի։ Պատմական ապացոյցները եթէ չյիշեմ թէ՛ ես եւ թէ ընկերներս կը յոգնինք։ Կարգ մը կէտեր պիտի պարզեմ։ Ատոնց մէկն է Ներքին գործոց նախարարին յիշած բրոբականտը։ Նախարարը ըսաւ թէ խնդրոյն պատճառ տուած է բրոբականտը. ատոր եւ քոմիթէներուն միջեւ բնաւ տարբերութիւն չկայ. նաեւ յոյն, պուլկար ու սերպ ազգերու անունները տուած է։ Բրոբականտը ուրիշ է եւ քոմիթէն ուրիշ, Յոյն ըլլալուս համար չէ որ կ'ըսեմ, իբրեւ օսմ. երեսփոխան բացարձակապէս կը մերժեմ բրոբականտը։ Բրոբականտը ֆրանսերէն բառ մըն է եւ կը նշանակէ գաղափարի ու ազդեցութեան տարածում։ Յոյները օսմանեան երկիրներու ամէն կողմերը կը գտնուին։ Յունական կայսրութեան յաղթող Ֆաթիհ Սուլթան Մեհմէտ Յոյներու շատ մը մենաշնորհ տուաւ՝ իրենց հիմնական իրաւունքները պահպանելու եղանակով, որով Յոյները բրոբականտի պէտք չունէին։ Հարիւր տարիէ ի վեր Յոյները այնքան վարժուած են Օսմանցիներուն եւ այնքան համակիր են անոնց որ Օսմանցիութեան անկումը Յոյներուն ալ անկումը առաջ կը բերէ։ Յոյներուն դէմ եղած յարձակումները Օսմ. կառավարութեան դէմ եղած կը համարուին։ Հիմա գանք քոմիթէի խնդրոյն։ Եթէ չետակը կ'ուզէք, յոյն, սերպ ու պուլկար, ամէնքս ալ քիչ շատ քոմիթէ եղանք։ Բրոբականտին դէմ գործելու համար Յոյները զէնքի դիմեցին։ Ինչպէս Ներքին գործոց նախարարը ըսաւ, Սահմանադրութիւնը հրատարակուելուն պէս Յոյները զէնքնին եղին եւ ծափահարուեցան։ Զանազան տարրերու մէջ Ռումէններն ալ կան։ Երկարօրէն պիտի չխօսիմ։ Ռումէններուն դէմ ելլողները Յոյները չէին, այլ միւս Ռումէնները. իրենցմէ անջատուածներուն նոյնակերպ կը նայէին. Այդ կերպով փչացած Ռումէններէ մաս մը կը պնդային թէ օրթոտոքս են, մինչդեռ միւսները կրօնական պետ չունենալով, կ'ուզէին կրօնական արարողութիւն կատարել։ Այս վիճակը երեսուն տարի շարունակելէ ետքը, Հիլմի փաշայի օրով Իրատէ մը հրամայեց որ կրօնապէս եկեղեցիէն չբաժնուելով հանդերձ իրենց լեզուով կրօնական արարողութիւն կատարեն։ Միւս Ռումէնները այդ կերպով՝ մեծ յաջողութիւն մը ձեռք բերին։ Պատրիարքարանը, ժամանակին պէտքերուն բերմամբ, իրաւունք ունի յունարէնէ զատ ուրիշ լեզու չթոյլատրելու։ Ատոնք թէեւ ռումաներէն կը կարդան, բայց քահանաները զատ չեն։ Ռումէններուն մէջ չկայ ընտանիք մը որ Ռումանիայէն դրամ չառնէ։ Այս պարագան կրնամ հաստատել պաշտօնական հրամաններով։ Այդ կերպով Պուլկարներն ալ կ'ուզեն օգտուիլ իրենց լեզուէն։ Ռումէններէնը բնաւ նմանութիւն չունի պուլկարերէնի հետ։ Ռումէլիի պուլկարերէնը թուրքերէն ու սերպերէն բառերէ կը բաղկանայ։ Ուրիշ խնդիրներ ձեռք առնենք։ Մակեդոնիայի խնդրոյն գլխաւոր պատճառն է մեր յոռի վարչութիւնը։ Եթէ սկիզբները քաղաքային ու զինուորական պաշտօնեաները զանազան յոռի արարքներու չձեռնարկէին, այդ վիճակները առաջ չէին գար։ Բուն իսկ օսմ. հպատակները կազմող զանազան տարրերը վշտացնող այդ վիճակներն էին որ պատճառ եղան քրիստոնեայ Յոյներուն՝ Յունաստան երթալուն եւ Պուլկարներուն ալ Պուլկարիա (Աղմուկներ)։ Խնդրոյն ներկայ վիճակին գալով, նախարարը ըսաւ թէ հրոսախումբերուն ձեռքէն զէնքերը առնուած չեն՝ զանազան պատճառներով։ Այդ թուականին զէնք փնտռելը վտանգաւոր էր, սակայն յետոյ հետապնդումը դադրեցնելու չէր. այդպէս ժամանակ մը շարունակուելով, ժողովուրդը նորէն խառնակութեանց սկսաւ։ Հասկցուեցաւ որ ամէն կողմ արդարութիւնը մինչեւ որ չհաստատուի, շփոթութեանց առաջքը պիտի չառնուի։ Սա ալ կայ որ մեր կառավարութիւնը շարունակեց անհաւասարութիւնը։ Բռնապետական շրջանին պէս տուներ կոխուեցան ու պաշարուեցան, ինչ որ Սահմանադրութեան հակառակ է։ Իսլամները զէնք կը կրեն, բայց քրիստոնեաներուն ձեռքէն կ'առնուին։ Գիւղացին տրամաբանական պատճառներով է որ կառավարական պաշտօնեաներուն չօգներ, աւազակներու հալածման առթիւ։ Այս վիճակը եթէ շարունակէ, անդորրութիւնը աւելի պիտի խանգարուի։ Անդորրութեան խանգարումը քաղաքական պատճառներէ առաջ կու գայ։ Սահմանադրական կառավարութիւնը պէտք է այդ մասին միջոցներ ձեռք առնէ։ Ենթադրենք թէ այդ դէպքերը քոմիթէներու բրոբականտէն առաջ կու գան. արդեօք Իզմիրի ու Կ. Պոլսոյ դէպքերն ալ այդ պատճառով առաջ եկան։ Ասկէ կը հետեւի թէ մեր հիմակուան կառավարութիւնը չի յաջողիր անդորրութիւնը պահպանելու։

Պոսօ էֆ. խօսքը շարունակեց, յիշելով Օսմ. Միութեան ու Յառաջդիմութեան Քոմիթէին անունով գործուած անիրաւութիւնները, քրիստոնեայ տարրէն պաշտօնեայ չանուանուելէն առաջ եկած անիրաւութիւնը եւ Ռումէլիի մէջ յոյն մետրապոլիտներուն պտոյտ կատարելէ արգիլուիլը։ Պոսօ էֆ. չընդունեց նախարարին առաջարկութիւնը եկեղեցական խնդրոյն կարգադրութեանը համար յանձնաժողով մը կազմելու մասին։ Երեսփոխան Րիզա փաշա դուրս ելաւ, ըսելով որ Յոյներու եւ Պուլկարներու ձայնը միակ ընելու է։ Պոսօ էֆ. խօսքը շարունակելով առաջարկեց վստահութիւն չյայտնել Ներքին գործոց նախարարին, վասն զի իր գործառնութեանց մէջ չէ յաջողած եւ թէ նախարարին պաշտօնի վրայ մնալը երկպառակութեանց աւելնալուն պատճառ պիտի ըլլայ։ Ներքին գործոց նախարարը յայտարարեց թէ քրիստոնեաները երբ ներկայանան, իրենց կարողութեանը համաձայն պաշտօններու կը կոչուին, եւ թէ իրենց կարողութենէն վեր երբ պաշտօններ պահանջեն, բնականաբար կը մերժուին։ Տրամայի մետրապոլիտէն զատ միւս բոլոր կրօնականները կ'արտօնուին պտոյտներ կատարելու։ Նախարարը նաեւ մերժեց Պոսօ էֆ.ի միւս դիտողութիւնները։

Յետոյ բեմը ելաւ Սելանիկի երեսփոխան Հոնէոս էֆ. որ քրիստոնէութեան ծագման վրայ խօսելով, ըսաւ թէ այդ կրօնքին համար որոշուած է Արեւմուտքի մէջ լատիներէն կատարել կրօնական արարողութիւնները եւ Արեւելքի մէջ ալ յունարէն, սակայն Պուլկարները քաղաքական պատճառներով յունարէնը փոխած են պուլկարերէնի եւ Էկզարքարան մըն ալ հաստատած։ Խնդիրը հիմնովին լուծելու համար պէտք է իրաց նախկին վիճակը վերահաստատել։ Պուլկարները զէնքով եւ հարստահարութեամբ արգելք կ'ըլլան կրօնքի ու խիղճի ազատութեան։ Ռումէլիի յունական հրոսախումբերուն կազմութեան պատճառն է արգելք ըլլալ պուլկարական հրոսախումբերու արարքներուն։ Կառավարութիւնը, Սահմանադրութիւնը հրատարակուելուն պէս, հաւաքելու էր հրոսախումբերուն զէնքերը։ Պուլկար հրոսախումբերը դեռ կը գործեն Սէրէզի ու Սելանիկի կողմերը, բայց կառավարութիւնը բան մը չըներ։ Պուլկար պետերէն Սանտանսքի եւ Բանիցա կառավարութեան աջակցութեամբը կը գործեն։ Երեսփոխանը թուեց ուրիշ դէպքեր եւ պնդումնք յայտնեց թէ կառավարութիւնը փոխանակ ատոնց դէմ գործելու, յոյն մետրապոլիտներուն պտոյտները կ'արգիլէ։ Հոնէոս էֆ. պէտք չտեսաւ եկեղեցական խնդրոյն համար յանձնաժողով մը կազմելու։ Ներքին գործոց նախարարը պատասխանելով Հոնէոս էֆ.ի, ըսաւ թէ սխալ է այն լուրը որուն համաձայն հրոսախումբերը հրապարակաւ կը գործեն. նոյն իսկ անհատ մըն ալ արտօնուած չէ զէնքով պտտիլ։ Հեռագրատուները կրնան հաստատել այդ միջոցով ղրկուած հրամանները։ Պետական պաշտօնեայ մը բնաւ չի կրնար խորհրդակցիլ հրոսախումբի պետերու հետ։ Պէտք է դրական ապացոյցներով հաստատել։ Նախարարը առաջարկեց որ ժողովը զայն յայտնէ այդ մասին։

Բուռն վայրկեանի դադարէ մը ետքը նիստը վերսկսաւ։ Ամէնէն առաջ խօսեցաւ Էրզրումի երեսփոխան Վարդգէս էֆ. որ յայտարարեց.

«Ռումէլիի այս խառնաշփոթութիւնները երեսուներկու տարուան չեն, այլ երկու հարիւր տարիէ ի վեր կը շարունակուին։ Պէտք է ձեռնհաս պաշտօնեաներ գործածել՝ վերջ մը տալու այս վիճակին, որ կրնայ տէրութեան վնասու պատճառ ըլլալ։ Ազգութեան այդ հակառակութիւնները պէտք չէ գրաւեն մեր Երեսփ. ժողովին թանկագին ժամերը։ Ներքին գործոց նախարարին առաջարկած յանձնաժողովը շատ պատշաճ է։ Մեր յոյն եւ պուլկար հայրենակիցները պէտք է ձեռք ձեռքի տալով, անցեալ չարիքները մոռնան եւ այս նուիրական երկրին ապագային ու բարգաւաճմանը աշխատին անկեղծութեամբ։»

Վարդգէս էֆ.ի այս խօսքերը ծափահարուեցան։ Ապա խօսեցաւ Տրիպոլսոյ երեսփոխան Ֆուատ պէյ եւ ըսաւ թէ կառավարութիւնը պէտք է բարւոք կերպով գործադրէ օրէնքները եւ իր քաղաքականութեանը համաձայն գործէ՝ առանց նկատողութեան առնելու յոյն եւ պուլկար տարրերուն տեսակէտները։ Ֆուատ պէյ յարեց թէ ժողովուրդը, ցուրտէն դողացող եւ անօթի ու ծարաւ հեծող գիւղացին ժողովէն գործ կը սպասէ եւ ոչ թէ ցեղային հակառակութեանց վիճաբանութիւններ։ Արիսդիտի փաշա ըսաւ թէ այդ բոլոր հակառակութեանց նպատակը քաղաքական է, որ արտասահմանի մէջ կը ծնի. զայն կը փոխադրեն հրոսախումբերը, որոնք եթէ բոլորովին ջնջուին, հանդարտութիւնը կը բժշկուի։ Օսմ. զինուորական զօրութեան առջեւ չարագործական ո՛ր նպատակը կրնայ տոկալ։ Արիսդիտի փաշա ձեռք առաւ Սէյտիքէօյի (Իզմիր) դէպքը։ Ըսաւ թէ ոստիկան-զինուորները առանց իրաւասութեան ժողովրդեան վրայ զէնք պարպելով հինգ հոգի սպաննած եւ չորս հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորած են։ Արիսդիտի փաշա պահանջեց պատժել այդ ոստիկան-զինուորները։ Ներքին գործոց նախարարը պատասխանեց թէ Երեսփ. ժողովը եկեղեցական խնդրոյն համար եթէ օրէնք մը չսահմանէ, ոստիկանութիւնը բնաւ չպիտի կրնայ վերջ մը տալ այդ կռիւներուն։ Նախարարը ըսաւ նաեւ որ Սէյտիքէօյի դէպքին համար հրահանգներ տուած է նահանգին. եթէ ապօրինաւորութիւն մը գործուած է, անշուշտ օրէնքին տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին։ Պոլլի երեսփոխանը իրաւունք տուաւ Ներքին գործոց նախարարին։ Ըսաւ թէ Ռումէնները Ռումէլիի ամէնէն հին բնակիչներն են եւ Պատրիարքարանին ազդեցութեան շնորհիւ յոյն եղան. կառավարութեան պարտքն է լսել անոնց ձայնը՝ իրենց լեզուն եւ աւանդութիւնները պահելու մասին։ Հալիլ էֆ. յարեց թէ յոյն երեսփոխանները պէտք չէ ուրանան որ Յոյները կ'աշխատին յոյն ընելու Ռումէլիի ժողովուրդները. հելլէն հիւպատոսները այդ նպատակով ձեռքի տակէ կ'աշխատին։ Հալիլ էֆ. փայլուն կերպով պաշտպանեց Պուլկարները, ըսելով որ Սանտանսքիի եւ Բանիցայի կուսակցութիւնները Օսմանցիութենէ զատ ուրիշ բաղձանք մը չունին։ Ատոնց զգացումները շնորհաւորելի են։ Հալիլ էֆ. ըսաւ թէ խնդիր յարուցանող կրօնական պետերուն եւ վարժարանի տնօրէններուն արարքները բնաւ համապատասխան չեն Օսմանցիութեան։ Յայտարարեց թէ ամէն բանէ առաջ ընդհանուր բարենորոգման պէտք կայ։ Մանասդըրի երեսփոխան Բանչէ Տորով էֆ. ալ Ներքին հրոսախումբերու կազմութեան վրայ կարեւոր տեղեկութիւններ տուաւ։ Արտաքին հրոսախումբերը Ռումէլի չմտած, Մանասդըրի, Սէրէզի եւ ուրիշ տեղերու մէջ շատ մը հրոսախումբեր կային, որոնց նպատակն էր ո՛չ միայն անկախ վարչութիւն մը կազմել, այլ բռնապետական կառավարութեան դէմ ոյժ մը կազմել։ Երեսփոխանը յարեց թէ Սահմանադրութիւնը թէեւ հաստատուած է, սակայն իր բոլոր արդիւնքը դեռ ցոյց տուած չէ։ Բանչէ Տորով էֆ. ժողովին գթութիւնը հրաւիրեց Պուլկարներուն վրայ։ Պնդեց Ներքին գործոց նախարարին առաջարկած յանձնաժողովին կազմութեանը վրայ։ Ուրիշներ ալ խօսելէ ետքը վիճաբանութեան շարունակութիւնը չորեքշաբթի օրուան թողուելով նիստը փակուեցաւ։

—Երեսփ. ժողովին յանձնաժողովները միայն կը գումարուին այսօր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՎԱՀԸ.— Եգիպտոսի մէջ հրատարակուող Էլ Ահրամ թերթը հետեւեալը կը գրէ. «Սուլթանը ամէն վտանգի դէմ պաշտպանելու համար ինքզինքը, պատերազմական Նախարարութենէն պահանջեր է վեց թնդանօթ ղրկել Եըլտըզի պալատը։ Սակայն Նոյն Նախարարութիւնը պատասխաներ է թէ օսմ. զօրաբանակները շատ պէտք ունին գտնուած թնդանօթներուն, որով չէ կրցած կայսեր պահանջումը ընդունիլ»։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Բ. Դուռը ծանոյց պուլկար կառավարութեան թէ պատրաստ է բանակցութիւնները վերսկսելու 125 միլիոն ֆրանք հատուցումի մը հիման վրայ։ Բ. Դրան կողմէ կատարուած զեկոյցին մէջ ըսուած է թէ օսմ. կառավարութիւնը չի վախնար Պուլկարիոյ զինուորական վերջին պատրաստութիւններէն։ Սակայն խաղաղութեան փափագող ըլլալով՝ կը բաղձայ ժամ առաջ համաձայնութեան մը յանգիլ։ Նոյն իսկ օսմ. կառավարութիւնը տրամադիր է երկու մասնավճարով ընդունիլ հատուցումը, եթէ երբեք Պուլկարիոյ ելմտական վիճակը թոյլատու չէ, առաջին մասնավճարը՝ 100 միլիոն ֆրանքը անմիջապէս վճարելի ըլլալու պայմանով։ Զեկոյցին մէջ սահմանագլխի ճշդումին վրայ խօսք չկայ։ Լա Թիւրքի կ'իմանայ թէ Պուլկարիա ամէնէն վերջին անգամ զեկուցած է Բ. Դրան թէ 100 միլիոն ֆրանքէն աւելի հատուցում չպիտի ընէ։ Բ. Դուռը չէ ընդունած այդ առաջարկը։ Եթէ երբեք Ռումէլիի երկաթուղիի գրաւուած գծին համար պուլկար կառավարութիւնը զատ գումար մը վճարել ուզէ, այն ատեն Թուրքիա պիտի ընդունի 100 միլիոնը։ Ասկէ առաջ իբր պատուիրակ Կ. Պոլիս ղրկուած Պ. Լիափչէֆ յայտարարեր է թէ Պուլկարիա հինգ սանթիմ իսկ չպիտի վճարէ իր անկախութեան համար։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ.— Stamboul կը գրէ թէ Օսմ. Խորհրդարանի անդամներէն կազմէ պատուիրակութիւն մը յառաջիկայ յունիսին վերջերը կամ մայիսին սկիզբները Լոնտոն պիտի այցելէ, շնորհակալութիւն յայտնելու համար օսմ. սահմանադրութեան հռչակման առթիւ Անգլիոյ ցոյց տուած բարեացակամութեան մասին։

ՊՈՍՆԱ-ՀԵՐՍԷԿԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Աւստրիական դեսպանը երէկ Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցութիւն մը ունենալով յայտարարեց թէ բրօթօքօլը Կ. Պոլիս ղրկուած է եւ այսօր Բ. Դրան պիտի յանձնուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ.— Անգլիական թերթ մը ըսածին նայելով, Լոնտոնի օսմ. դեսպանը Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի դիմելով խնդրեր է որ Էտուարտ թագաւորը մայրաքաղաքս այցելէ Միջերկրականի ուղեւորութեան առթիւ։ Սըր Էտուարտ Կրէյ պատասխաներ է թէ Սուլթանն ալ փոխադարձաբար այցելութիւն պէտք է տայ Անգլիոյ թագաւորին։ Սակայն Սուլթանը օտար երկիրներ երթալու վիճակին մէջ չգտնուելուն պատճառաւ, բանակցութիւններ պիտի կատարուին գահաժառանգ իշխան Րէշատ էֆ.ի յանձնելու համար Էտուարտ թագաւորին այցելելու պաշտօնը։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.— Պետական Խորհուրդի օրէնսդիր ճիւղը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ իրեն ներկայացուած երկու օրինագիծերու մասին, որոնցմէ մէկը մամուլի եւ միւսը տպարաններու համար պատրաստուած է։ Օրէնսդիր ճիւղը նկատելով որ Տպագրութեան ազատութիւնը կը կաշկանդէ նոր օրէնքին սա տրամադրութեամբ թէ պէտք չէ Սուլթանին նուիրական իրաւունքներուն դպչիլ, բարեփոխած է այդ յօդուածը։ Ուստի այն լրագիրները պիտի դատապարտուին, որոնք անուանարկիչ բառեր, մակդիրներ ու ասացուածքներ պարունակող յօդուածներ կը հրատարակեն։ Նաեւ որոշուած է 500 ոսկիէն 250ի իջեցնել լրագրի մը հրատարակութեան համար պահանջուած երաշխաւորութեան գումարը։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱՐԵԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.— Ապահովագրական գործակալ Միհրան էֆ. Սարըեան գեղեցիկ ծրագիր մը տուած է մայրաքաղաքիս բարեզարդութեան համար եւրոպական քաղաքներու նման։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆ ՄԷՋ ԴՊՐՈՑ.—Սոյն պաշտօնատան մասնագէտ ու կարող պաշտօնատարները, գործի սկսելէ առաջ, քաղաքագիտական, վարչագիտական եւ տնտեսական աշխարհագրութեան դասեր պիտի աւանդեն այն պաշտօնեաներուն, որոնք գաղափար չունին այդ ուսումներուն վրայ։ Արդէն շատեր արձանագրուած են։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Յունաց Պատրիարքը Տ. Փոթիոս մայրաքաղաքս հասաւ երէկ եւ դիմաւորուեցաւ Յունաց Պատրիարքարանի պատուիրակութեան կողմէ։ Տ. Փոթիոս Ֆէնէր գնաց եւ Յովակիմ Պատրիարքին հետ տեսակցեցաւ։ Տ. Յովակիմ խօսեցաւ այն դժուարութեանց վրայ, որոնց հանդիպած է Երուսաղէմի եկեղեցին։ Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքը պատասխանեց թէ Երուսաղէմի եկեղեցին չէ որ միայն այդ կացութեան մէջ կը գտնուի։

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը գրեն մեզ.— «Մէկ ամիսէ մօտ եղաւ որ Պ. Ուիլեամ Ուիլքօքս երկրաչափը Պաղտատ հասաւ. այդ անպերճ ու անմօրուք դէմքով ծեր բայց կայտառ երիտասարդը հազիւ երկու օր հանգիստ ընելէ յետոյ իսկոյն գործի սկսաւ իրեն ընկերացող միւս տասը երկրաչափներուն հետ. Տիգրիսի վրայ յատուկ շոգենաւով վեր ու վար պտտեցաւ՝ գետի հոսանքին, ջուրի խորութեան եւ եզերքի թումբերուն վրայ գաղափար կազմելու համար. յետոյ Պաղտատ դառնալով քաղաքին շուրջը պտոյտներ ըրաւ ոտքով օրական մինչեւ 5-6-7 ժամ քալելով, պարտասած թողլով իրեն հետեւող սպասաւորները եւ երկրաչափական գործիքները տանող բեռնակիրները, որոնց արեւելեան դանդաղութեան հետ բնաւ չէր համեմատեր Պ. Ուիլքօքսի յարաշարժ ընթացքը. ուստի կ'ըսէին իրենց մէջ. «Ինչ մարդ է սա. տես տես սա ծերուկը ինչպէս կը վազվզէ, բնաւ չի յոգնիր։» Գնաց տեսաւ Հինտիյէի թումբը որ շինուած է մեծ ծախքերով եւ նպատակ ունի արգիլել Եփրատի ջուրերը որ չելլեն իրենց ծոցէն եւ Հինտիյէ քաղաքի կողմը չհոսին, եւ այդ հսկայ թումբը քիչ մը խախտած տեսնելով իսկոյն հեռագրեց Պոլիս եւ ստացաւ 30,000 ոսկիի վարկ մը՝ այդ թումբը զօրացնելու համար. հիմա կը զբաղի Նէհրըվանի նորէն գործածելի վիճակի մէջ դնելու։ Նէհրըվան ըսելով կը հասկնանք հին ջրանցքներ որոնք Պարսկաստանի լեռներէն եկած բոլոր ջուրերը իրենց մէջ ամփոփելով մինչեւ Պաղտատ քաղաքի դուռը կը հասցնէին եւ այսպէսով շրջակայքը առատ բերքեր կ'արտադրէին. հիմա կը խորհի այդ ջրանցքները նորէն մաքրելով գործածելի ընել։ Ամէն բերան կ'օրհնէ այստեղ Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարար Գաբրիէլ էֆ.ի անունը, որ հոս ղրկեց այս անխոնջ եւ ճարտար ծերուկը։»

ՇՈՒԼԱՅԻ ԳԻՒՂԸ. — Խաչեմ և Բէֆիգ անուն երկու Թուրքեր ամէն օր Պոլսոյ Մեծ Շուկային մէջ կը թափառէին։ Ոստիկանները կասկածելով սկսան հարցաքննել զանոնք։ Խաչեմ դաշոյնը հանելով ոստիկաններուն վրայ յարձակեցաւ։ Խանութպանները խուճապի մատնուած, սկսան փախչիլ։ Ի վերջոյ երկու դատարկապորտները ձերբակալուեցան։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ յոյն աղջիկ մը կրօնափոխ ըլլալով իսլամութիւնը ընդունեց։ Անունը Զէյնէպ դրուած է։

ՅՈՒՆԵՐԸ ՆՒ ՀԻՒՍԷԻՆ ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱ. — Proodos հետեւեալը կը գրէ. — «Մինչդեռ կը յուսայինք որ Խորհրդարանին մէջ Մակեդոնիոյ առթիւ վիճաբանութիւն մը ցոյց պիտի տայ մաքիավէլեան քաղաքականութիւնը անոր՝ որ եօթը տարի Մակեդոնիոյ քայքայումի գործին նախագահեց և այսօր ալ ներքին գործոց նախարար է։ Չէինք սխալեր։ Նախ՝ Հիլմի փաշա մոռնալով թէ ինք վերջին ՚ը տարիներուն ամենակարող էր Մակեդոնիոյ մէջ, համարձակեցաւ ըսել թէ եկեղեցիներու խնդրոյն մէջ ձեռնհաս մարմինը ինքը չէ, այլ դատական նախարարը։ Բայց այն ատեն ո՞վ կը վարէր Մակեդոնիան, խաբելով մեծ տէրութեանց Սելանիկի հիւպատոսները, հրամայում սպառնալով և նոյնիսկ, երբ Սուլթանը կ'ուզէր, կասկածելիներու դատապարտութեան համար դատաւորներու վրայ ազդեցութիւն բանեցնելով։ Որո՞ւն թելադրութեամբը տեղի ունեցաւ ծանօթ զօրահաւաքումը։ Որ կառավարիչին օրով գործուեցան այնքան գողութիւններ, աւարներ, հրձիգութիւններ և ոճրագործութիւններ Իստօրէն Պէրմա, Սքարտէն մինչեւ հելլենական սահմանագլուխը։ Ձեր օրով չէ՞ր, Հիլմի փաշա։ Դատական նախարարը ասոնցմէ որո՞ւն խառնուեցաւ։ Եւ ոչ մէկուն. սակայն Հիլմի փաշա պարզապէս ուզեց որ իր յանցանքները պաշտօնակցին վրայ նետէ։ Նախարար մը, որ հաստատուած և ստուգուած դէպքերու ճշդութիւնը կ'ուրանայ, առանց գոնէ անոնց մասին տեղեկութիւն մը ստանալու, որպէս զի անմիջական հակակշիռէ մը խուսափի, արդարեւ, իր տեսակին մէջ միակ նախարարն է։»

ՑԱՓՇՏԱԿԻԶՆԵՐ. — Սկիւտարէն նամակագիր մը հետեւեալը կը գրէ մեզ. — «Ատանա և Կէմլէկի երթեւեկող շոգենաւերու պաշտօնեաները չարաչար կը վարուին հէք գիւղացի ուղեւորներու հետ։ Ասկէ քանի մը շաբաթ առաջ Բագարու Միջագիւղէն Յարութիւն Զատիկեան, սաստկաշունչ ձմրան առթիւ դրամական նեղ վիճակի մէջ գտնուելով, գիւղացի Գալուստ Հիմմեանէ կը խնդրէ փոխառութիւն մը ընել, իր և ընտանիքին միակ յոյսը եղող երկու կենդանիները մահուընէ ազատելու համար։ Յիշեալ աղան պատրաստ դրամ չունենալուն, կը պատասխանէ թէ կրնայ գիւղային բերքէն եղող ըմպելի տալ, որպէս զի ծախէ ու իր պէտքը հոգայ։ Խեղճ մարդը հինգ օսմ. ոսկիի ըմպելի կ'առնէ ու հոս գտնուող իր եղբօրը կը ղրկէ, որպէս զի ժամ առաջ ծախէ և շուտով ստակը ղրկէ։ Սակայն ըմպելին տեղը չհասած, այդ շոգենաւերու անխիղճ պաշտօնեաներուն կողմէ կուլ կը տրուի։ Յարութիւնին եղբայրը Յովակիմ, նամակը ստանալուն պէս, կ'երթայ այդ պաշտօնեաներէն պահանջել իրեն ղրկուած ապրանքը. չմոռնամ ըսելու որ ապրանքին թէզքէրէները իր ձեռքը կ'ունենայ։ Շոգենաւին պաշտօնեաները «ատանկ ապրանք եկած չէ ու չկայ» ըսելով վրան կը խնդան ու ձեռնունայն կը դարձնեն։ Երկրորդ դէպքն ալ սա է. ներկայ ամսոյս 4ին դարձեալ գիւղացի մը ապրանք կ'առնէ ու Պոլիս կը բերէ, և երբ Պոլսոյ քարափը կը հասնի, դարձեալ այդ անպիտան պաշտօնեաները կ'առարկեն թէ այդ օրը շոգենաւէն ապրանք չի հանուիր, ու կը ճամբեն։ Յաջորդ առտուն՝ մեր գիւղացին կ'երթայ իր ինչքը առնելու։ Պաշտօնեաները դարձեալ չեն ուզեր ապրանքը յանձնել. գիւղացին սեթեւեթելով՝ ամէն տեղ փնտռտուքէ կ'ելլէ. պարծանանալ(!) պաշտօնեաները կը սաստեն որ երթայ։ Բայց յամառ գիւղացին ասդին անդին փնտռելով՝ իր ապրանքը կը գտնէ խիստ մութ ու խոնաւ ծածկուած անկիւնէ մը։» Պատկանեալ իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս մասին։

ԱՆԱՏՈԼԻ երկաթուղիին 2րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի այսպէս է. — Հայտար-Փաշա-Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեթր) 7,950 ֆր. անցեալ տարիէն 1,667 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 1,869 պակաս։ Էսկիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 3,249, անցեալ տարիէն 1,697 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 2,765 պակաս։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

ԱԶԴ. — Հիմնադիրներու բաժին և բաժնեթուղթ ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ 1909 յունուարի երրորդ շրջաբերութեան պարտաթուղթերուն տպագրութիւնը մէկ ամիսէն աւարտելուն, Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը որոշած է առժամեայ արժեթուղթեր յանձնել։ Հետեւաբար, հիմնադիրներու բաժին և բաժնեթուղթ ունեցողներէն անոնք որ կ'ուզեն բացուած ստորագրութեան մասնակցիլ, կրնան իրենց արժեթուղթերը ձգել Ընկերութեան Սնտուկը։ Իրենց բաժնեթուղթերը ստուգուելէ յետոյ, ութը օրէն, պիտի ստանան մէկ առժամեայ արժեթուղթ։ Նոր բաժնեթուղթերը յետոյ պիտի յանձնուին առժամեայ արժեթուղթերուն ի փոխարէն, այս վերջինները ներկայացուելէ ու յանձնուելէ ետքը։

Վարչ. Խորհուրդ

Կ. Պոլիս, 16 յուն. 1909 5—1

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԱՍՊԵՏԻԿՆԵՐ

Անցեալ երէկուան Արեւելքի մէջ կարդացինք Շուրայի Իւմմէթի բաւական հետաքրքրաշարժ և զուարճալի այն լուրը — Տիարպէքիրէն տրուած — թէ բռնակալութեան ատենի կեղեքումներէն խոյս տալով և իրենց բնակարանները և հողերը ձգելով փախչող քիւրտերը և քրիստոնեաները կը վերադառնան, և իրենց կալուածները իրենց ետ կը տրուին. նաեւ, ամէն օգնութիւն կ'ըլլայ ատոնց, և նոյնիսկ տուրքերու համար ունեցած պարտքերնուն գանձումն ալ կը յետաձգուի։

Հեռուէն կը տեսնամ այն սրտաճմլիկ տպաւորութիւնը, զոր այս լուրը պիտի թողու ձեր վրայ. պիտի երազէք, պիտի երեւակայէք, պիտի յօրանջէք։ Ինչ, ուրեմն Թուրքեր ալ կան եղեր որ տուներնին տեղերնին ձգելով փախչեր են՝ հին ռէժիմին օրով, և հիմա որ կը վերադառնան իրենց հայ եղբայրներուն հետ՝ կառավարութիւնը, աղուոր ինչպէս որ է, վեհանձն և արդարասէր, կ'առնէ հարստահարիչներուն ձեռքէն անոնց յափշտակած հողերը և բուն տէրերուն կը վերադարձնէ։

Կը նշանակէ թէ մտատիպար իրականութիւնը սկսած է ծայր տալ Փոքրն Ասիոյ արեւելեան և հարաւ. արեւելեան գաւառներուն մէջ, և եղբայրութիւնը, հաւասարութիւնը և ազատութիւնը սկսած են տարածուիլ դէպի խուլ բարձրութիւն ներս։ Կ'արժէ որ Շուրայի Իւմմէթ կամ յաւեւ Մ. և Ց. Օսմ. Կոմիթէն իր անդամներուն մէջէն քանի մը բանաստեղծներ կամ աշուղներ ղրկէ այդ երանելի գաւառները, որպէս զի անոնք փառաց ի փառս բարձրացնեն տիրող արդարութիւնը, անդորրութիւնը ու բարօրութիւնը, և սրբազան ու ու հոյակապ յանգերու մէջ յաւերժացնեն դրախտային կացութիւնը այդ երկիրներուն, որոնց արժանավայել և փառայեղ ներկայացուցիչը Բիրինճճիզատէ Արիֆ էֆ. որ պիտի գայ որ գլուխը յաղթութեան և առաքինութեան դափնիներով զարդարուած՝ մուտ պիտի գործէ Խորհրդարանը, խանդավառ ցոյցերու մէջ։ Արեւելք հրաշքներու և խորհուրդներու երկիրն է... նոյն իսկ սահմանադրական ռէժիմի տակ։ Թերեւս ասկէ քանի տարի ետքը, Մեծն Տիգրանի մայրաքաղաքին այցելող ուղեւորը անոր մեծ հրապարակին կեդրոնը պիտի տեսնէ բարձրացած բիրինճէ արձանը Բիրինճճիզատէ Արիֆին։

Եւ քանի որ Տիարպէքիր վերադարձող փախստական հայերը՝ շնորհիւ իրենց բախտակից իսլամներուն՝ կը տիրանան կոր իրենց կորուսած կալուածներուն և հողերուն, հայ մամուլին պարտքն է շնորհակալութիւն յայտնել տեղւոյն կառավարութեան՝ իր այս բարեացակամ և սահմանադրավայել ընթացքին համար։ Նոյն իսկ պիտի առաջարկէի որ, յառաջիկայ նիստի մը մէջ, Խորհրդարանը մասնաւոր դրուատիքի քուէ մը տայ Տիարպէքիրի երեսփոխանին՝ ի վարձ իր բարւոք ծառայութեան։

Միեւնոյն լուրին մէջ կը հանդիպինք իսլամական ներողամտութեան բարձր ու չինիչ օրինակի մը։ Բողոքական մը — անշուշտ հայ — իսլամ մը կրօնքը նախատեր է և ծեծեր է զայն. սակայն իսլամ ժողովուրդը, որ ատանկ պարագաներու մէջ սովորաբար քանի մը հարիւր քրիստոնեայ ջարդելու պէս ոչինչ փոխարինութեամբ մը կը գոհանար, այս անգամ բան մը չէ ըրեր և նախատողը արդարութեան դիմելով բողոքեր է, և բողոքականը ձերբակալուեր է։ Չեմ կարծեր որ ոչ մէկ ժողովուրդի մէջ արդարութեան գաղափարը այնքան խոր արմատ բռնած ըլլայ որքան Թուրք ժողովուրդին մէջ, և ապացոյցն ալ ահա՛։ Իսլամական կրօնքին տարեգրութիւններուն մէջ արձանագրուելիք դրուագ մըն է ասիկա։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԿԱԼԿԱԹԱՅՈՒՄ. — Կալկաթայում հայ երիտասարդները կազմել են մի ընկերութիւն, որի նպատակն է այնտեղի «ազգայինների մէջ վառ պահել ազգային գիտակցութիւնը և ոգին»։ Հայրենիքից և հայութիւնից հեռու մի գաղութում, որ ունեցել է փառաւոր անցեալ ազգային տեսակէտից, միանգամայն նպատակայարմար և ուրախալի է այդպիսի մի ընկերութեան գոյութիւնը։

Ընկերութիւնը պէտք է ձգտի և աշխատի.

Ա. Հաստատել մի ազգային ընթերցարան և ունենալ մի գրադարան, ուր պէտք է առաջին տեղը բռնեն հայերէն և օտարազգի թերթեր, հանդէսներ և գրքեր, որոնք հայ ժողովրդին անցեալ և ներկայ կեանքին նուիրուած են։ Բ. Ժամանակ առժամանակ կազմակերպել ներկայացումներ, երեկոյթներ և հանդէսներ։ Գ. Հաւաքուել առնուազն շաբաթը մի անգամ ընթերցարանի մէջ ազգային, գիտական և այլ նիւթերի վրայ ճառելու և վիճաբանելու համար, որին կարող է մասնակցել ամեն անձ։ Ազգային ինքնաճանաչողութիւնն ու ինքնագիտակցութիւնն արթնացել է Հնդկաստանի վաղեմի մեծանուն հայ գաղութի մէջ։ Մխիթարական է, որ ներկայ ինքնամոռացման դարում հայ ժողովուրդն սկսել է արթննալ. աւելի մխիթարական՝ երբ այդ արթնացումը տեղի ունի գաղթավայրերում, կգրէ Նոր Նախիջեւանի «Մեր Զանգը»։

ՃԱՒԱՅԻ Բաթաւիա քաղաքում կայացած Հայոց ընդհանուր ժողովում Գ. Ս. Ա. Ստեփաննոսի առաջարկութեամբ և բոլոր ժողովականների համաձայնութեամբ որոշուել է այնտեղի Մ. և Յ. Ուսումնարանի դրամից նուիրել միանուագ Նոր-Ջուղայի Ս. Կատարինեան Օրիորդաց դպրոցի 50-ամեակի առթիւ կազմուելիք դրամագլխի օգտին 1,000 գիլդր, և տարեկան 900 գիլդր նպաստը դարձնել 1,200 գիլդր յօգուտ Նոր-Ջուղայի Երկսեռ դպրոցաց։ Գովելի է Ճաւայի Հայերի վարմունքը, որոնք մինչեւ ամէն մի բարի և օգտակար առաջարկին արձագանգ են տալիս և ամեն կերպ նպաստում են Նոր-Ջուղայի ազգային հաստատութեանց։ Նոյն ժողովում որոշուել է Ջուղայի Ազգային դպրոցներից հինգ առաջադէմ և արժանաւոր աշակերտներին բարձր ուսում տալ Բաթաւիայում Մ. և Յ. Ուսումնարանի ծախքով։ Աշակերտների ընտրութիւնը յանձնել են Տ. Բագրատ վարդապետին և երկու աշխարհականների, որոնց անունները յայտնելու են։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ միայն հացի պարէնը կտրուած է յունուարի սկիզբէն, իսկ միսի նպաստը կը շարունակուի։

ԳԱՀԻՐԷԻ Քաղաք. Ժողովը իր վերջին երեք նիստերուն մէջ զբաղած է նաեւ հետեւեալ խնդիրներով. — 1. Կալուածոց դիւանի պաշտօնէից կանոնագրին նախաքննութիւնը և տեղեկաբերութիւնը յանձնուեցաւ ժողովական Յարութիւն Պէմհաճեանի։ 2. Հոգաբարձութիւններէն ոմանք իրենց 1908 տարուան հաշիւները մատուցած ըլլալով, անոնք յղուեցան Առաջնորդարանի հաշուեքննիչ Սերովբէ Տ. Յովհաննէսեանի նախաքննութեան և տեղեկագրութեան։ Դեռ իրենց հաշիւները չի մատուցանող հոգաբարձութիւններուն ալ նորէն գրուիլ որոշուեցաւ։ 3. Կալուածոց Հոգաբարձութիւնը ընտրեալ անդամոց մեծ մասին հրաժարման պատճառով, ցարդ կազմել կարելի եղած չըլլալով Քաղաքական Ժողովը կը զբաղի կալուածական գործերով։ Որոշուեցաւ խնդրել երկրագործական խնդիրներու մասնագէտ Լեւոն Փափազեանէ որ ներկայ ըլլալով Քաղաքական Ժողովոյ իբրեւ կալուածոց Հոգաբարձութիւն կազմած նիստերուն, լուսաբանէ խնդիրներն և առաջարկէ հարկ դատած բարեփոխումները։ Ժողովն ասոնցմէ դուրս զբաղած է դատի, դրամի, ժառանգութեան, կալուածոց և անհատներու վերաբերեալ զանազան բազմաթիւ խնդիրներով։

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 9ին Նոր Նախիջեւանի օրիորդների և երիտասարդների մի խումբ հետեւեալ հեռագիրն ուղարկեց Էջմիածին Տ. Տէզամրեանին «Նոր-Նախիջեւանի երիտասարդութիւնը իր անսահման ուրախութիւնը միացնում է Ձեզի հետ Սրբազան Պատրիարք Իզմիրլեանի ամենայն հայոց կաթողիկոս հաստատուելու առթիւ։»

ԿԱԼԿԱԹԱՅԻ Հայոց եկեղեցիների հոգաբարձութիւնը որոշել է նուիրել Կալկաթայի եկեղեցուց 1000 ռուփի Նոր-Ջուղայի Ս. Կատարինեան օր. դպրոցի 50ամեայ յոբելեանի առթիւ կազմուելիք անձեռնմխելի դրամագլխի օգտին։ Նոյն նպատակին համար Աբգար և Ընկեր. նուիրել են 750 ռուփի։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ հինգշաբթի օր գործակատար Գամէր էֆ. Շիրինեանի հետ Բ. Դուռ պիտի երթայ, տեսակցելու համար վարչապետ Քեամիլ փաշայի հետ։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Նորակազմ Հոգաբարձութիւնը ուրբաթ օր գումարուելով առժամեայ դիւան մը կազմեց. Տքթ. Մաքսուտ էֆ. Շէրպէթճեան (Ատենապետ), Յովակիմ էֆ. Արիկեան (Ատենադպիր), Տքթ. Ինճեան էֆ. (Գանձապետ)։ Այսօր կրկին պիտի համախմբուին Եէնի Խանի գրասենեակը, ընթացիկ գործերով զբաղելու համար։ Հոգաբարձութենէն հրաժարական տուած են նաեւ Տօքթ. Պաղչէպանեան և Լեւոն էֆ.

ԻԶՄԻՐԻ Հ. Յ. Դաշնակցութեան տեղական կոմիտէին նախաձեռնութեամբ տեղւոյն մէջ 25 հոգինոց թատերասիրաց խումբ մը կազմուեր է, որ պիտի կարենայ լրացնել այդ մեծ պակասը։ Օժանդակ մարմին մը խոստացեր է իր աջակցութիւնը չզլանալ և հայթայթել խումբին պէտք եղած կին դերակատարները։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ. — Հին օրերու մէջ մեր ժողովները կը գումարուէին, որոշումներ կ'առնային, բայց ատոնց ամէնը մութի մէջ կը մնային, որովհետեւ այնպէս կ'ուզէին կարգ մը աղաներ և մենք ձայն չէինք կրնար հանել։ Բայց կ'երեւի թէ այժմու սահմանադրական ժողովներն ալ նոյն ճամբէն կ'ուզեն քալել և կը հաղորդեն միայն ա՛յն որոշումները որոնք իրենց դուրը կուգան, իսկ անոնք որ սա կամ նա կերպով իրենց գործերնին չի գար և կամ իրենց քէֆին դպչող բան մը ունի լռութիւն կը հրամայեն քարտուղարին որ չհաղորդէ։ Քաղ. Ժողովի Պ. Պ. անդամներն են որ նախ սկսան այս մաքիավէլեան դրութեան, դրութիւն մը որուն անունը Օրմանեանի օրով ճիզուիթութիւն էր։ Չենք հասկնար սակայն թէ Քաղ. Ժողովը և կամ Ուսում. Խորհուրդ ըսուած մարմինը, ի՞նչ ըսել կ'ուզեն։ Արդեօք կ'ուզեն որ ամէն բան առաջուան պէս մութին մէջ մնայ և Մամուլն ու ժողովուրդը տեղեկութիւն չունենա՞ն, թէ ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ ազգ. ժողովներուն մէջ։ Եւ կամ արդեօք կը վախնա՞ն հաղորդել այն լուրերը, որոնց մասին գիտենք թէ Մամուլը սոսկալի քննադատութիւններ պիտի տեղացնէ։ Բայց ասիկա անտանելի է ասիկա չափազանց է. ա՛լ կը բաւէ որոշումները գաղտնի պահելու այս «թաքթիք»ը, որ Քաղաք. Ժողովէն ծնունդ առաւ և որդեգրուեցաւ Ուսում. Խորհուրդէն ալ։ Վե՛րջ մը դնելու է այս ամէնուն, Ազգը այլեւս լոյսին մէջ գործել կ'ուզէ, հերի՛ք է որքան ատեն որ մութին մէջ մնացինք...։

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎԸ և Նպաստից Յանձնաժողովը շաբաթ օր խառն նիստ մը գումարեցին և խորհրդակցութիւններ կատարեցին Յանձնաժողովի գործառնութեանց մասին։ Նոյնպէս Գաղթականաց և Նպաստից Յանձնաժողովները խառն նիստ մը գումարեցին և խորհրդակցութիւններ կատարեցին գաղթականները երկիր վերադարձնելու խնդրոյն մասին։

ԲՈՒԼՍ ՔՐԵՍԷՆ, ծանօթ հայասէրը, անցեալ ուրբաթ օր Իզմիր հասեր է և ընդունուեր է Հ. Յ. Դաշնակցութեան տեղւոյն կոմիտէին անդամներէն և հայ ծանօթ անձնաւորութիւններէ։

ԲԱԲԵՐԴԻ ԱՌԱՋՆ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ!!! — Մեր թղթակիցը կը գրէ. — Կամայականութիւնը չենք գիտեր ե՞րբ հրաժեշտ պիտի տայ վերջապէս մեր ազգային գործերէն և ե՞րբ կանոնապահութիւնը պիտի յարգուի մեր պաշտօնէից կողմէ։ Այսպէս վերջերս Ս. Թորոս գիւղէն այրիացած Գասպար անուն ազգայինի մը այրի կին մը իր տունը կը տանի, սակայն գիւղին քահանային վախցած ըլլալով անկէ, չուզեր պսակել։ Բարեբաղդաբար Պարգեւ վրդ. այդ օրերը նոյն գիւղը կ'երթայ հովուական այցելութեան! և 1—2 օր կը մնայ, մարդը իրեն կը դիմէ և կը խնդրէ որ զինքը կա՛մ պսակէ և կամ ուրիշ քահանայի մը արտօնութիւն տայ պսակելու, բայց վարդապետը գիւղին մէջ իր... փորով միայն կը զբաղի և քաղաք գալէն երեք ամիս վերջ միայն կը յիշէ մարդուն դիմումը և ոստիկանով քաղաք բերել կուտայ զայն ու մէկ ոսկի տուգանք կ'առնէ անկէ Ազգ. Սահմանադրութեան 000 յօդուածին! տրամադրութեան համեմատ, և յետոյ միայն կը բարեհաճի հրաման տալ։ Ուրիշ մը, Բլրակ գիւղէն, աղջիկ մը կ'առեւանգէ տարբեր գիւղէ մը ու իր տունը կը տանի։ Օրեր վերջը հրամանի կուգան Առաջնորդարան, բայց Կրօն. Ժողովը պէտք կը տեսնէ առեւանգուած աղջկան խոստովանութիւնը առնել, ասկէ ետքը միայն հրաման տալ պսակման։ Կրօն. Ժողովին որոշումը սակայն ի՞նչ կ'արժէր. վարդապետը Քաղ. Ժողովի մէկ ալ անդամին և Թուրք Շամիլ աղայի խաթրը չկոտրելու համար Կրօն. Ժողովոյ որոշումը կը ծալլէ մէկդի կը դնէ և առեւանգման խնդրին ստուգուելուն առանց պէտք տեսնելու կուտայ հրամանին, այսպէսով կազմալուծելով նաեւ Կրօն. Ժողովը. մինչդեռ այս միեւնոյն գիւղէն երկարատեւ պանդխտութենէ վերադարձող մը կը մերժէ հրամանի տալ գիւղին քահանային անտեղի դրդմամբ որ ճէճէճէփ չգրուած ըլլալէն զայ բացած է եղեր։ Պարգեւ վրդ. ասկէ առաջ հակաեկեղեցական պսակ մըն ալ արտօնեց, դարձեալ խաթեր համար, բայց այս մասին ուրիշ առթիւ։

*** Կ'երեւի տեղի անտեղի հերքումագիր գրելն ալ մօտայի կարգ պիտի անցնի ասկէ. Իգտան տուած հերքումէն! վերջն ալ Թաղ. Խորհուրդ մըն է որ կ'ելլէ հերքումագիր կը ղրկէ դեռ պաշտօնի նոր ձեռնարկած, իրեն հետ երբեք առընչութիւն չունեցող խնդրի մը համար Արեւելքի գեղտ. 25ի թիւով, մեր հակտ. 22-25 թիւերով ըրած հրատարակութիւններուն առթիւ։ Այդ Թաղ. Խորհուրդը, ինչպէս ստուգեցինք, քաղաքիս ծխերէն մէկուն Թաղի Նորակազմ Խորհուրդն է որուն ատենապետը ասկէ առաջ տասը տարի անընդհատ առանց հաշիւ տալու Թաղ. Խորհրդոյ անդամութիւն ըրած էր։ Այս և իր ուրիշ ապօրինութիւնները չէր բաւեր, այս անգամ Պարգեւ վրդ.ի և իր պաշտպանած աղային թոյլտուութենէն օգտուելով Թաղ. Խորհրդոյ մէջ մտնելուն պէս, ա՛լ սկսած է ամէն բանի մէջ խոթել քիթը։ Ծիծաղելին սա՛ է որ Խորհուրդին ատենադպիրը, ինչպէս անձամբ յայտնեց ինծի, շատերու ներկայութեան բնա՛ւ տեղեկութիւն չունի այդ հերքումագրէն, որով կը մնայ անոր ատենապետէն զատ երեք անդամներ մ'ին, եղբօրորդի Մանուկ Սիմոնեան, զոր պաշտպանել փորձած են նոյն հերքումագրով!, մին՝ քեռնակալը նոյն անձին և միւսը խնամին. ահա թէ ինչո՞ւ այդ պաշտպանողականը յիշեցնել կուտայ մեզի ժողովուրդին իմաստալից մէկ առածը. «աղուէսը վկայ կը բերէ իր պոչը»։ Բայց ասոնցինը այնչափ ծիծաղելի չէ որքան Պարգեւ վարդապետինը, որ իր գրագրին եղբօր ստորագրութիւնով և միջոցով եաֆթա փակցնել կուտայ իր մասին եղած հրատարակութիւններուն առթիւ ափեղցփեղ սպառնալիք կարդալով Ծննդեան ճրագալոյցի իրիկունը։ Կը տեսնէ՞ք Առաջն. Տեղապահ մը մինչեւ ո՛րտեղերը կը զիջանի իջնալ։ Այս վարդապետը մէկ կողմէ հեռագրով հրամայական կը ղրկէ Պատրիարքարան Ռոստոմեանի առաջին ընտրելեաց մէջ տեսնելով իր անունը, միւս կողմէ հանրագրութիւն մը պատրաստել կուտայ ղրկել տալու Պատրիարքարան թէ Բաբերդցին կ'ուզէ, կը սիրէ զինքը և չուզեր ձեռքէ հանել։ Բոլոր այս կոմիկական խաղերը անոր համար որ Ռոստոմեան մէջ մտքերը պատրաստուին ի նպաստ իրեն, բայց կը մոռնայ յիշել խեղճը, որ անոնք երբեք չպիտի ուզեն նոր փորձանք մը փաթթել իրենց գլուխը ինչպէս քանիցս փաթթած են ափ՝ յափոյ ընտրութիւններով յանձին այժմ յաւիտենականութեան մեկնած մէկ քանի կուսակրօններու։

*** Տեղւոյս Նորահաստատ Սաաստէբը Միլլիէ Ֆիլալին իր անդամավճարները կէս առ կէս զեղչեց, թէ՛ եղած դժգոհութիւնները բառնալու և թէ դիւրութիւն տալու համար նոր անդամոց արձանագրուելուն։

Պարգեւ վրդ. ալ անդամ է այս քլիւպին. բան մը չենք ըսեր, ազատ է ո՛ւ և է ընկերակցութեան անդամակցելու, սակայն չենք կրնար ներել երբեք որ 3-4 ամսէ ի վեր բացուած հայ ընթերցարանէն դէթ անգամ մը չը բարեհաճեցաւ ոտքը ներս դնել, ուր քանի շաբաթներէ հետէ կիրակնօրեայ բանախօսութիւններ ալ կը կատարուին։ Ահա մեր կրթուած կարծըւած եկեղեցականներուն վերաբերումը հանդէպ օգտակար ձեռնարկներու։

*** Կառավարութիւնը Քարավրակ և Բումէլի գիւղերուն տուն գլուխ երեքական քիլէ (մէկ քիլէն 24 օխայ) ցորեն սկսած է տալ իբրեւ ուսուլիքդու։ Առաջինը մօտ երկու հարիւր տնուոր հայաբնակ գիւղ մըն է, երկրորդը յիսուն տունէ, կէս առ կէս հայ և թուրք։

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՐԳԱՐԱՆ. — Ստացանք Պոսթընի «Հայրենիք» թերթի տպարանէն լոյս տեսած «Հայրենիքի Երգարան» անուն խիստ ճոխ հաւաքածոյ մը որ կը պարունակէ 300ի մօտ ազգային, հայրենասիրական և յեղափոխական երգեր ամենքն ալ իրենց ձայնագրութիւններովը մէկտեղ։ Այս երգարանին մէջ կենսագրութիւնները և լուսանկարները կան մեր լաւագոյն և զգայնոտ երգող-գրագէտներուն՝ ինչպէս են՝ Խրիմեան Հայրիկ, Խորէն Արքեպ. Նար պէյ, Հ. Ղեւոնդ Ալիշան, Աւետիս Ահարոնեան, Գամառ Քաթիպա, Մ. Պէշիկթաշլեան, Պետրոս Դուրեան, Մ. Նալբանդեան և Նահապետ Քուչակ։ Այս երգարանը կը գտնուի Պոսթըն՝ Հայրենիքի տպարանը և կ'արժէ որ ամէն Հայ տուն ունենայ հատ մը. այս երգարանը մինչեւ հիմա հրատարակուած բոլոր երգարաններուն ամէնէն լիակատարն է։

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ծանօթ երաժիշտ Պ. Լեւոն Փօղոսեան, որ հայկական խմբերգներ կազմակերպեց Իւնիօն Ֆրանսէզի մէջ, առայժմ Պոլիս հաստատուած ըլլալով, պատրաստ է իբր այցելու ուսուցիչ, ձայնագրութեան (եւրոպական ու հայկական) դասեր աւանդելու, աշակերտական խմբերգներ պատրաստելու դպրոցական հանդէսներու առթիւ և ձայները մշակելու։ Ապահով ենք թէ Պ. Փօղոսեանի դիմողները գոհ պիտի մնան ամէն կերպով։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։

ՏԻԿ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

ԿՈՉ

Ներկայ Թւականի յունուար ամսին լրանում է դերասանուհի տիկին Սիրանոյշի բեմական գործունէութեան 35ամեակը։

Յոբելեանական մասնաժողովը ցանկանալով պատուել տաղանդաւոր դերասանուհու երկարամեայ բեղմնաւոր և արդիւնաւէտ գործունէութիւնը, որոշել է հրապարակական տօնախմբութեամբ կատարել նրա գործունէութեան 35ամեակը, որի համար Բագւում ներկայ յունուարի 24ին եղբ. Նիկիտինների ցիրկ-թատրոնում տեղի կունենայ յոբելեանական հանդիսաւոր ներկայացում և հանդէս (պատգամաւորական շնորհաւորութիւններ ուղերձներ, հեռագիրներ, նուիրաբերութիւններ եւն.):

Մասնաժողովս տեղեկացնելով այս մասին, խնդրում է այն անձանց և հիմնարկութիւններին, որոնք կը ցանկանային մասնակցել դերասանուհի տիկին Սիրանոյշի յոբելեանի հանդէսին և յայտնել մասնաժողովիս ինչպէս իրենց ցանկութեան, նոյնպէս և մասնակցութեան ձեւի մասին մինչեւ ներկայ յունուարի 20ը։

Նախագահ յոբել. մասնաժողովի՝
Սօֆիա Ադամեան
Պատուաւոր անդամներ յոբ. մասնաժողովի՝
Տիկին Հրաչեա
Բ. Դօլուխանեան
Քարտուղար՝ Ա. Բարուբչեան

Հասցէ՝ Բագու, Հայոց Մարդասիրական Ընկերութեան գրասենեակ, յոբ. Մասնաժողովի նախագահ տիկին Ս. Մ. Ադամեան։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ԱՂՔԱՏԱՍԷՐԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ շաբաթ գիշեր, Բերա Բէլէսի սրահներուն մէջ տեղի պիտի ունենայ շքեղ պարահանդէս մը, ի նպաստ Աղքատասէրի դպրոցին և Անատոլուի սովեալներուն, հովանաւորութեամբ կայսերական իշխան Ապտ-իւլ-Մէճիտ էֆ.ի։ Կարգադիր Մասնախումբը կազմուած է հայ և օտարազգի ծանօթ տիկիններէ ու այրերէ։ Աղքատասէրի պարահանդէսը այս տարի անշուշտ աւելի մեծ փայլ պիտի ունենայ, քանի որ հասոյթին մէկ մասը պիտի յատկացուի գաւառացի սովեալներու։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 1 փետր. — Բրէսնօվէլ լրատեղեկատու աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Փարիզի, Լոնտոնի և Բեդերսպուրկի դահլիճներուն միջեւ կատարուած կարծիքներու փոխանակութեամբ Ֆրանսա, Անգլիա և Ռուսիա օգտակարապէս պիտի միջամտեն օսմ. կառավարութեան և պուլկար կառավարութեան մօտ, արդի վէճին վերջ մը տալու համար։

ՓԱՐԻԶ. — Թուրքօ-պուլկար վէճին վրայ հասած լուրերը մտահոգութիւն կը պատճառեն սակարանին մէջ։ Կ'ըսուի թէ ընդհարում կատարուած է սահմանագլխին վրայ՝ Պուլկար ու Թուրք զօրքերուն միջեւ։ Բոլոր արժեթուղթերը իջած են, բացի Ֆրանսական ռանթէն։

ՓԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ազատականներու պետերէն Սաթար Խան վերջնագիր մը տուած է Շահին, յայտարարելով որ եթէ իր կողմէ Սահմանադրութիւն չտրուի, Թաւրէժի նահանգին մէջ անկախ հանրապետութիւն պիտի հռչակուի։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Վիեննական թերթերը կը շարունակեն նպատակաւոր և անհիմն լուրեր հաղորդել ամէն օր։ Այդ լուրերը այնքան առատ են որ անկարելի կ'ըլլայ կանոնաւորաբար հերքել զանոնք։ Նպատակն է Եւրոպայի հանրային կարծիքը մոլորեցնել, որպէս զի աւստրիական քաղաքականութեան անյաջող եղող խորհուրդներով չզբաղի ան։ Այսպէս՝ բոլորովին սխալ և ծիծաղելի լուր մըն է թէ հինգ միլիոն ֆր. դրուած է Կ. Պոլսոյ սերպիական դեսպանատան և Սկիւպի հիւպատոսարանի տրամադրութեան տակ, խանգարելու համար Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Թուրքիոյ համաձայնութիւնը։ Նոյնպէս սխալ է այն լուրը թէ Սերպիա մտադիր եղած ըլլայ Եէնիբազարի սանճագը գնելու 25 միլիոն ֆր.ի։

ՓԱՐԻԶ. — Լըմուանի դատը վերջացաւ։ Լըմուան, ի բացակայութեան, 10 տարուան բանտարկութեան և 3000 ֆր. վճարելու դատապարտուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Մէլպուրնէն կը հեռագրեն թէ Քիյն Ուէնդս շոգենաւը փոթորիկի հանդիպելով ընկղմած է։ Քառասունըվեց նաւաստի ծովամոյն եղած են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,	յուն. 19/1 փետր.	
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 32
Ամէնէն բարձր գին	»	102 32
Ամէնէն վար գին	»	102 16
Րումէլի Երկաթուղի փոխ	Ֆր.	174 50
Ամէնէն բարձր գին	»	175 —
Ամէնէն վար գին	»	174 37
ԲԱՑՈՒՄ,	**Յուն. 20/2 փետր.**	
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ.	Օ. Ո.	102 28¼
» » » ժամ. 6ին	»	102 28
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	175 12
» ժամ. 6ին	»	175 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	424 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. շարք	»	513 —
» » Բ. շարք	»	510 —
» » բժնթղթ.	Ա. Ո.	14 70
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 65
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 —
Օսմ. Ծխախոտ		15 20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 50
» ժուիսանս		3 30
» պարտաթուղթ		490 —
Թրանվայ	Ֆր.	57 50
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		314 —
Գալիա Գարասայըն		435 —
Միթիլի Պանքա	Օ. Ո.	4 —
Նէճիբ Քէօֆա Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալօնիքի Պանքա		120 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		28 —
» սովորական		23 —
Քարտէ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոն	Ֆր.	53 —
Զարթերբտ	»	18 50
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիեն հին		287 50
» » » Նոր		253 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 20
Փարիզի » »	Ֆրանք	22 77¼
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 87
Պերլինի » »	Մարք	18 70

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը աճուրդի կը դնէ կամուրջի և Վոսփորի նաւամատոյցներուն վրայ ծանուցումներ և ազդարարութիւններ փակցնելու իրաւունքը, ինչպէս նաեւ իր շոգենաւերուն մէջ յարմար տեղեր ծանուցումներ դնելու իրաւունքը։ Անոնք որ կ'ուզեն այս աճուրդին մասնակցիլ և աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ առնել, պէտք է դիմեն վարչութեան։

28 յուն. 1909 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
1909

Համառօտ Խրիմեան և Իզմիրլեան Հայրիկներու լուսանկարներով և 72 էջ յաւելուածով 60 փարա։ Ընդարձակը 13 լուսանկարներով և 392 էջ յաւելուածով 3½ ղահեկան։ Պարունակութիւնը ընտիր, շահեկան և ամէն վիճակի, սեռի և հասակի անհրաժեշտ, միշտ թարմ և օգտակար։ Մրցանակաւոր խնդիրներ։ Պատկերներ. — Խրիմեան և Իզմիրլեան Հայրիկներ, Տեղապահ Դուրեան Սրբազան, Ստեփաննոս և Արշարունի Սրբազաններ, Վեր. Յ. Թաշճեան, Վեր. Ճէնանեան, Տօքթ. Աւետիս Երէցեան, Կեսարացի Հայ Նահատակը, Ուրֆայի Աւետ. Եկեղեցին, Միս Շաթթըգ Հայ որբերու և այրիներու բարերարուհին, Բրօֆ. Հայկազեան և Վեր. Շմաւոնեան։ Փութալ գնել դեռ չսպառած։ Կը գտնուի միայն առաջնակարգ գրավաճառաց քով։ 15—14

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ առաջնոյն։ 50—18

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

234րդ վիճակահանութիւն — 1 փետր. 1909

Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.
260998	300000	910187	1250	175612	1000	951400	1000
1941261	25000	973032	»	187901	»	994080	»
351186	10000	1329273	»	407470	»	1032605	»
1660288	»	1470293	»	437990	»	1033899	»
126665	2000	1656478	»	659867	»	1101923	»
694960	»	1660287	»	745766	»	1167235	»
695187	»	1705416	»	745768	»	1296238	»
1291353	»	1804221	»	811484	»	1353712	»
1299071	»	1900756	»	910188	»	1541826	»
1835927	»	15357	1000	918088	»	1900758	»
57851	1250	15358	»	923256	»	1919965	»
303386	»	66741	»	929328	»		»
534135	»	109715	»	935134	»		»

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՌ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժէթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Թինարէք խան, Ղալաթիա, Բէրշէնպէ Բազար
Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ՄՈԽՐԱՋՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ

ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ԶԱՅՆ

Գիւտ իտալացի նշանաւոր քիմիագէտ Հէրքիւլ Ռամարինիի
75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ճերմկութիւն,
ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵԽՈՒՄ
ԵԹԷ ՓՈՐՁԷՔ՝ ԴՈՒՔ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԻՔ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կաճառներէ, տեղեկագիր պալատան քիմիագէտ Գ. Սինկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ճէլալէտինէ։

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՔՕՕՓԷՐԱԹԻՎԻ ՔՈՎ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար
ԲԱՐԱԼԵՕԱՆՆՈՒ, ՔՕԼԱՍԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պաղտատ խան, թիւ 7, Կ. Պոլիս
ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—39

ՌՈՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակման դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին. Ազարեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւրիւզլատէ խան Աչըր Էֆէնտի ճամբայ, թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—14

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. ապրանք չինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէ դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Ղալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առջեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պոյը, թիւ 130։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16 50—31

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆրք.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—9

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ Ընկ
Պոլիս, Անանիասիս խան

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանոսքոբիի, պրոնքոսքոբիի, էզօֆակօսքոբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխապտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—11

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմ Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Բաղտատ, Վօլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260.000.000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներ, ինչպէս և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամասերի խուցեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ձեւ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, ու տոկոս կու տայ հետեւեալ կերպով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան համար		3½%
Մէկ տարուան	»	4 —
Երկու »	և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն ղրուշ 52 [illegible]։ 50—35

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ
Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի։
Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքալիս խան, Պանք Օթոմանի մօս,
Ղալաթիա։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտս, [illegible]բանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք 223 առտն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 224 խառն Իրկ. ժ. վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Բըւրք	մկն.	2 20
1 39	»	Սապօնճը Բունար	»	1 38
2 33	»	Ալթնթաշ	»	12 42
3 14	»	Չէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյլէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կոզլիկէօլ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Պէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլը	»	6 40
8 45	»	[illegible]	»	6 15
9 16	»	Աք Չէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Չավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք 122 առտն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 121 խառն Իրկ. ժ. վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սարըլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլը	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրի	մկն.	2 —
Իրիկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք 424 խառն Իրկ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 425 խառն Ճռ. ժ. վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. ժ. վ.	Թ. 46 խռ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. ԴԱՐՁ Թ. 41 խռ. ժ. վ.	Թ. 43 խռ. ժ. վ.
առ. 12 32 իր.	7 45	մկն.	Գարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44 առ.	11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիք	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Գարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոնէ	Անուանք	Թոնէ	Անուանք	Թոնէ
[illegible]	1069	[illegible]	4311	[illegible]	1531	Մարսէլլօ	3709	[illegible]	1119
[illegible]	3607	[illegible]	938	[illegible]	3720	Միքատօ	3557	[illegible]	1785
[illegible]	1541	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
[illegible]	2277	[illegible]	1718	[illegible]	595	Մոնթէբէլլօ		[illegible]	1208
[illegible]	1322	[illegible]	504	[illegible]	335+	Մուրիլլօ	3419	[illegible]	1323
[illegible]	1264	[illegible]	3464	[illegible]	5540	[illegible]	1933	[illegible]	1546
[illegible]	4481	[illegible]	1590	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3327
[illegible]	1271	[illegible]	1843	[illegible]	1053	[illegible]	4036	[illegible]	1470
[illegible]	1337	[illegible]	934	[illegible]	2507	Օրլանտօ	1535	[illegible]	242
[illegible]	1344	[illegible]	1328	[illegible]	1700	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	849	[illegible]	1953	[illegible]	510	[illegible]	1289
[illegible]	2723	[illegible]	4532	[illegible]	2272	[illegible]	3329	[illegible]	2391
[illegible]	1631	[illegible]	3060	[illegible]	1643	[illegible]	1553	[illegible]	1350
[illegible]	4235	[illegible]	1143	[illegible]	3191	[illegible]	1613	[illegible]	1200
[illegible]	3905	[illegible]	1011	[illegible]	734	[illegible]	1789	[illegible]	
[illegible]	395	[illegible]	[illegible]	[illegible]	378	[illegible]	138	[illegible]	

[illegible]
Քօլէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Գրանթըմ։
Լօրէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Կրիշամ։
[illegible]
Միէոսօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրբ փետր. 10ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Տ. ՀԻՒՋ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միւմէյ խան, Ղալաթիա 10 50—20

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

& Medaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

իսկապէս կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։
50—12

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.— 1904ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 5 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի կիչէներէն, Ղալաթիա ամէն օր, ժամը 1էն մինչեւ 2½, կէսօրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէսօր։ Կտրօններուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը. Իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ այդ ընկալագիրը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. պանքայի Սնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 Դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԴ.— Մաքսային 4% փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ յունուար 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 12 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիչէներէն, ամէն օր ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բաց ի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Կտրօններու փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը։ Իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ, այդ ընկալագիրը պէտք է յանձնուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Սնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

Ազդ.— 1901—5ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 7 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիչէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բացի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթ օրերը, ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Կտրօններու փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն։ Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ, պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Սնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

Ազդ.—1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 25 կտրօններուն տոկոսը կը վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիչէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½, կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէսօր։ Կտրօններուն և ամորթի ելած պարտաթուղթերուն փոխարէն, որոնց կ'ընկերանան թուակիր պօրտօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն։ Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Սնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԴ.— Թէմպէքիի Բրիօրիթէ 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1903 փետր. 1/14ին աւարտող պարտաթուղթերուն թիւ 20 կտրօնները եթէ երբեք չներկայացուին մինչեւ յառաջիկայ 31/13 փետր., չեղեալ պիտի համարուին։

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիըլ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Անտէրսըն, կիրակի, 31 յունուար 1909 (Ն. Տ.) կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ, իսկ երեքշաբթի 2 փետր. 1908 (Ն. Տ.) կէս օրէ ետքը ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ՝

«Ասուան» շոգենաւը, նաւապետ Վաչաքսի յուն. 30ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքըզ, Հաղըա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպօլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին. Ղալաթիա, [illegible] ծովեզերքին վրայ, Մէրքէզ Ռըհթըմ խան, իսկ [illegible] [illegible], Պոլիս, [illegible] [illegible] խան

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇԱՃԵԱՆ